

ЛІЭХЪУСЭЖЪ Хьаджэрэтбый.

ПРОГРАММЭР зэрагъэцакIэрэр ауплъэкIу

Псауныгъэр къэухъумэгъэным игъэпсыкIэ лъэбхъаным диштэу шыгъэным ишъолъыр программэ гъэцэкIагъэ зэрэхурэм фэгъэхьыгъэ мониторинг Росздравнадзором Адыгэ РеспубликэмкIэ и Гъэ-ЮрышIапIэ зехищагъ. 2011 — 2012-рэ илъэсхэм ате-лытэгъэ программэм къыдыхэлъытагъэу, меди-цинэм иучреждениеу республикэм итхэм язтегъэп-сыхъан, ягъэцэкIэжыны сомэ миллиардрэ миллион тIокIиплIыр пагъэкIодэшт. Ащ шыщэу сомэ мил-лион 856,2-р шIокI зимылэ медицинэ страховани-ем ифедеральнэ фонд, миллион 200-р республикэ бюджетым, миллион 26,9-р шIокI зимылэ медици-нэ страхованием и Адыгэ республикэ фонд къатIуп-щыштых.

Ахыщэу къалэкIахъэрэм ишIуагъэкIэ республи-кэм имедицинэ учреждениехэм яматериальнэ-тех-ническэ базэ хэхъоныгъэхэр ышIыштых, цIыфхэм медицинэ IэпыIэгъу арагъэкIырэр нахьышIум фи-узенкIышт, аужырэ шапхъэхэм адиштэрэ информа-ционнэ системэхэр гъэфедэгъэнхэмкIэ амалышIухэр щыIэщтых.

Мониторингым изэфэхьысыжхэм кызырагъэлъэ-гъуагъэмкIэ, амбулаторнэ медицинэ IэпыIэгъу цIыф-хэм арагъэгъотырэр шэпхъэ гъэнэфагъэхэм адиш-тэным пае къатIупщынэу щыт сомэ миллион 28,3-м шыщэу къалэкIахъэр сомэ миллиони 3,8-рэ нылэп.

Программэм къыдыхэлъытэгъэ нэмыкI Иоф-тхъабэхэр гъэцэкIэгъэнхэм пае медицинэм иучре-ждениехэм джыри ахыщэ IэпыIэгъур къанэсыгъэп.

Зэфэхьысыжхэу къэнэфагъэхэм япхыгъэ къэба-рыр ащ фэгъэзэгъэ федеральнэ структурэхэм афара-гъэхьыгъ.

ИлъэсыкIэ

**Зыгъэпсэфыгъо мафэхэр
ыкIэм фэкIох, илъэс еджэгъур
бэ темышIэу рагъэжэжышты.**
**Джырэ лъэхъаным еджапIэхэр
ильэсыкIэм фагъэхъазырых,
гъэцэкIэжыны игъэкIотыгъэхэр
арашилIэх.**

— Мыгъэрэ гъэцэкIэжыныхэр пла-ным диштэу зэхэгъэщэх. ЕджэпIэ кIоцIым фэIо-фашIэу дэлъхэр ты-хыгъэх, итеплъэ тыкысIэзжымэ, илъэс еджэгъум тыфэхъазыр, — еIо Джам-бэчые гурыт еджапIэм идиректорэу Лышэ Люсе. — ГъэцэкIэжыныхэм апIухъащт сомэ мин 30 район ад-министрацием къытитыгъ. Ау гъэцэкIэжынэу еджапIэм епшIылIэн фаер зэрэбэр къыдIуплътэмэ, а мыл-кур мэкIэ дэд. Илъэс къэс IэпыIэгъу къытфэхъухэр Нэгъой Къэпланэрэ Нэгъой Артуррэ лъэшэу тафэраз. ДыдыкI Тэмарэ крэскэ фыжэр шхъуантIэрэ къытитыгъ, ащи дэгъоу тыхищыжыгъ. Ны-тыхэм алтэкI къамыгъанэу яклалэхэр зыщеджэ-щтхэ еджапIэм яшIуагъэ рагъэкIы. ЕджапIэм Иоф шызышIэхэрэми «тхъашъуегъэпсэу» ясIо сшIоигъу, ахэр ары мыхъугъэмэ, игъом еджа-пIэр дгъэхъазырын тIэкIыштыгъэп.

Гъэсэныгъэм иучреждениеу къуаджэм дэтыр непэрэ шапхъэхэм адиштэрэп, ащ цIыфхэр лъэшэу егъэгумэкIых. КъэкIошт илъэсым еджэпIагъэ къафашIынэу цIыфхэр агъэгугъагъэхъш, ар гъэцэкIагъэ хъунэу щэгугъых.

ШХОНЧЫБЭШIЭ Рузан.

еджэгъум зыфатгъэхъазыры

ТыфэгъушIо

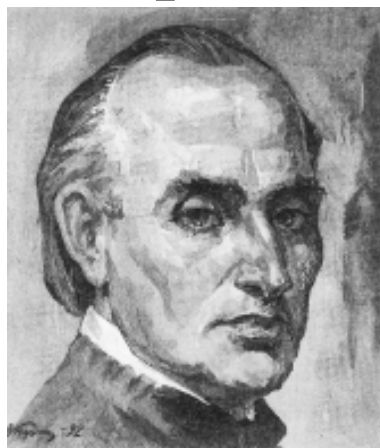
Къэзэнэ Аскэр Хысэ ыкIор илъэс 60 зэрэхъугъэм фэшI тыгу къыддеIэу тыфэгъушIо, псауныгъэ пытэ иIэнэу фэтэIо. Насыпыр уигъогогъушIоу, уигупсэхэм уадатхъэу, гъэшилэ кIыхъэр уилъагъоу, шIум уфэ-лажэу уцылэнэу тыпфэлъаIо!

Уиныбджэгъухэу Хьут Юр, ЦIэгъошIу Нурбий, Батмэн Къымчэрий, Цундыш-кэ Руслан, ЕмтIыль Адам.

ТХЫЛЪЫКИ

ХэшыпыкIыгъэ произведениехэр

зыфиIорэм къызэIуехы. Ар ти-адыгэ литературэ илъэпсэгъэу-цоу КIэрэщэ Тембот адыгэхэм яхьылIэгъэ псалъэу 1932-рэ илъэсым къышIыгъагъэм щыщ пычыгъомкIэ кырегъажэ. Ащ кыкIэлъэкIо Цукъо Юныс Те-мыр Кавказым (къ. Грознэ) 2008-рэ илъэсым тхакIохэм яфо-румэу щызэхашэгъагъэм къы-щишIыгъэ гушыIэм щыщ гуп-шысэр.

ТхакIоу Цукъом игушыIэ шэрыо ушъагъэу «**Великую страну надо возрождать**» зыфи-Iорэм къыпкырыкIызэ, Елена Шибинская Цукъо Юныс ит-ворчествэ, ащ купкIэу иIэм, имэ-хъанэ, еж тхакIом идунэететикIэ гъэшилэгъонэу къатэгущыIэ.

Мамырыгъэр чIыпхъашъом щыгъэпытэгъэнымкIэ цIыф лъэпкэ зэфэшхъафхэм язэгур-и-о-зэралъытэныгъэ бэдэдэ зэрэп-хыгъэр кIигъэтхъэу, цIыфыр цIыфым ищхэпсэу егъашIэм кызырэркIорэр къыушыхъатэу романэу «**Хымэ лъуэ**» («Чужая боль») зыфиIоу адыгэ лъэпкэ на-пэм буасэрэ шэн-хабзэхэм ялэ-пIагъэрэ кызылотыкIырэмкIэ апэ-рэ тхылъыр къызэIуихыгъ.

ТхылъыкIэм къыдэхъагъ пове-стэу «**Последний лай старого выжлеца**» зыфиIорэри.

Цукъо Юныс итхылъыкIэу къыдэкIыгъэм «Гъогумаф!» етIо.
МАМЫРЫКЪО Нурмет.

ЗэлъашIэрэ тхакIоу Цукъо Юныс илъэс 70-рэ (2010-рэм) зэрэхъугъэм ипэгъокIэу ихэшы-пыкIыгъэ тхыгъэхэр тхылъищ — томищ хъоу къыдэгъэкIыгъэнхэр игъоу алытэгъагъ.

Мы мафэхэм Адыгэ респу-бликэ тхылъ тедзапIэм, Мые-къуапэ, пчъагъэмкIэ 500 хъоу, Цукъом ипроизведениехэр зы-дэт апэрэ томыр къышIыдэкIыгъ. Зы романрэ зы повестрэ ащ къы-дэхъагъэх, адыгэбзэ текстхэр урысыбзэм изылтхъагъэр А. Се-ребряковар ары.

Тхылъыр шIэныгъэлэжъэу Е. Шибинская игушыIапэу «**Древо жизни Юнуса Чуяко**»

ЩэпIэ чIыпIэхэр къызэIуахыштых

Къэлэдэсэу пхъэшхъэ-мы-шхъэ е хэтэрыкI зищыкIагъэр нахьыпкIэ бэдзэршIыпIэм кIон-фаеу хъуштыгъ. Ар нэжэ-гужьхэмкIэ ИофшIапIэхэм аIутхэмкIэ псынIагъэп. Фиты-ныгъэ ямыIэу урамхэм щапIэ-хэр къащызэIузыхыгъэхэр арых хэкIыпIэу нахьыбэхэм ялагъэхэр. Джы мары Мыекъо-пэ къэлэ администрациер къэ-лэдэхэм IэпыIэгъу къафэ-

хъугъ. Этажыбэ хъурэ унэхэм яаагъухэм хэтэрыкIэхэрэ пхъэ-шхъэ-мышхъэхэмрэ зыща-щэхэрэ павильонхэр ашагъэу-цунхэу джырблагъэ ащ уна-шго ышIыгъ. Администраци-ем испециалистхэмрэ ТОС-хэм якомитетхэм ахэтхэмрэ зэгъ-сэхэу чIыпIэу зыщыщэштхэр къыхахыгъэх. ПстэумкIа пло-щадкэ 12 агъэнэфэгъах, ахэм павильонхэр ашагъэуцух.

Чыгу зиIэу хэтэрыкIэхэрэ пхъэшхъэ-мышхъэхэмрэ къэзыгъэкIырэ пстэуми япро-дукцие ахэм ащыIуагъэкIын алтэкIышт. ЩэпIэ чIыпIэхэр ыпкIэ хэмылэу къаратыштых. Щагоу ащ фэдэ павильонхэр зыщагъэуцухэрэм ащыпсэухэ-рэми чыжэу мыкIохэу ящы-кIэгъэ «витаминхэр» къащэ-фынхэ амал яIэшт.

ХЪУТ Нэфсэт.

ИОФШIЭН ЯЗЫТЫРЭМ ИПШЪЭРЫЛЪХЭР

Къэралыгъо е муниципальнэ къулыкъу IэнатIэ зылыгъыгъэм ИофшIэным эпхыгъэ зэзэгъы-ныгъэ адишIы зыхъукIэ, Урысые Федерацием ИофшIэнымкIэ и Кодекс ия 64.1-рэ статья ия 1-рэ Iахъ тетэу аужырэ илъэситIум къыкIоцI къулыкъу зышхыгъэ чIыпIэм ехьылIэгъэ къэбархэр ИофшIэпIагъэр къэзытырэм IэкIигъэхъанхэ фае. ИофшIэпIа-кIэм зышгъэрэми ИофшIэным эп-хыгъэ зэзэгъыныгъэр ащ дишIы зыхъукIэ, ащ фэдэ зэзэгъыныгъэ зэрэдишIырэмкIэ ыпкIэ зыIу-тыгъэ къулыкъум макъэ ригъэлун фае.

ЛэжъаIомрэ ИофшIэныр язы-тырэмрэ ащ фэдэ пшъэрылъхэр зэрIагъэр Федеральнэ законэу 2008-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 25-м аштагъэу N 273-ФЗ-р зы-тетэу «Къольхъэ тын-Иыхыным пэшIуеклогъэным ехьылIагъ» зыфиIорэм ия 12-рэ статья щы-кIэгъэпытыхъажыгъ.

Урысые Федерацием и Прави-тельство 2010-рэ илъэсым Ионы-гъом и 8-м ышIыгъэ унашгоу N 700-р зытетым кызырэгъэ-дэлъытэгъэ шIыкIэм диштэу ИофшIэныр язытырэм къэбархэр алэкIигъэхъанхэ фае. Мы уна-шгоу зэрэщыгъэнэфагъэмкIэ,

ИофшIэныр язытырэм организа-цием ибланк щыхъэутыгъэ писъ-мэу ащ иIэщхъэтет е нэмыкI уполномоченнэу ИофшIэным эп-хыгъэ зэзэгъыныгъэм кIэтхъжы-гъэм ыIапэ зыкIэдзэжыгъэр алэ-кIигъэхъан фае. А писъмэм мыщ фэдэ къэбархэр итынхэ фае:

а) гражданиным ылъэкъуацI, ыцI, ятацI (ащ ылъэкъуацI, ыцI, ятацI зэхъокIыныгъэ горэхэр афэхъугъэмэ, ыпкIэ лъэкъуацI, цIэу, ятацIэу илагъэхэр кыраIо);

б) гражданиныр къызыхъугъэ мафэр, мазэр, илъэсыр ыкIа къызышхыгъэ чIыпIэр (хэ-гъэгур, республикэр, краир, хэ-кур, псэупIэр);

в) къэралыгъо е муниципальнэ къулыкъум IуагъэкIыным ыпкIэ гражданиным къэралыгъо е му-ниципальнэ къулыкъум IэнатIэу щыIыгъыгъэр зыфэдэр (трудо-вой книжкэм дэт къэбархэм адиш-тэу);

г) организацием ыцI (икъоу къэIуагъэу ыкIа щыIэмэ — ащ ыцIэ гъэкIэкIыгъэу);

д) ИофшIэныр язытырэм иунашгоу гражданиныр Иоф-шIапIэм зэришгъэр кэзыушы-хъатырэм иномер, ар зыштэгъэ мафэр;

е) ИофшIэным эпхыгъэ зэзэ-

гъыныгъэр задишIыгъэ мафэр ыкIа ар зытелъытэгъэ пIалъэр (ИофшIэныр зыригъэжэгъэ ма-фэр хагъэунэфыкIы, пIалъэ го-рэкIэ зэзэгъыныгъэ адишIыгъэ-мэ, а пIалъэр зыфэдизыр ыкIа ащ фэдэ зэзэгъыныгъэ дашIы-нымкIэ лъапсэу щыIагъэхэр хагъэунэфыкIых);

ж) штатнэ расписанием диш-тэу ИофшIэным эпхыгъэ зэзэ-гъыныгъэмкIэ гражданиным Iэ-натIэу ылыгъыр зыфэдэр, джащ фэдэу организацием иструктур-нэ подразделение зыфэдэр (ащ фэдэ щыIэ хъумэ);

з) IэнатIэмкIэ пшъэрылъэу ыгъэцэкIэн фаехэр.

Организацием (кадрэ къулы-къум) имыхъур писъмэм тырадзэ ыкIа зэзэгъыныгъэр задишIыгъэ нэуж мэфишIым къыкIоцI аужырэ къулыкъушIапIэм иад-рескIэ агъэхьы.

Къэралыгъо е муниципальнэ къулыкъум иIэнатIэ тапэкIэ Iу-тыгъэм ИофшIэным эпхыгъэ зэ-зэгъыныгъэ зэрэдашIыгъэм ехьылIэгъэ къэбархэр зэралэки-гъэхъан фэе шIыкIэр ИофшIэныр язытырэм зиукъокIэ, Урысые Федерацием административнэ хэбзэукъоныгъэхэмкIэ и Кодекс ия 19.29-рэ статья диштэу адми-

нистративнэ пшъэдэкIыжэ ащ рагъэхъын алтэкIышт. Мы ста-тэны кызырэгъэжэжыгъэмкIэ, IэнатIэхэр зылыгъэхэм сомэ мин 20-м щегъэжыагъэу мин 50-м нэсэу; юридическэ лицэу шы-мытхэм — сомэ мин 20-м щегъэжыагъэу мин 50-м нэсэу; юридическэ лицэхэм — сомэ мини 100-м щегъэжыагъэу мин 500-м нэсэу административнэ та-зыр атыралъхъэ.

Къэралыгъо е муниципальнэ къулыкъум иIэнатIэ тапэкIэ зылыгъыгъэм ыпшъэкIэ зигугъу къэтшIыгъэ шапхъэхэр зымы-гъэцакIэхэкIэ, ИофшIэнымкIэ зэзэгъыныгъэу дашIыгъэр зэ-щагъэжэжыны алтэкIышт.

Къольхъэ тын-Иыхыным пэ-шIуеклогъэным ехьылIэгъэ зако-нодательствэр зэраукъуагъэм пае тиреспубликэ административнэ пшъэдэкIыжэ щарагъэхъэу кызырэгъэкIыгъэр хэзгъэунэфы-кIы сшIоигъу.

ГушыIэм пае, гражданинэу А-р, чIыгу-мылкъу зэфыштыкIэ-хэмкIэ ыкIа къоджэ псэупIэ го-рэм изтегъэпсыхъанкIэ а I-рэ ка-тегориим хэхъэрэ специалистэу ыпкIэ щытыгъэр, пшъэдэкIы-жэу ыхъырымкIэ гъунэпкэ гъэ-нэфагъэ зиIэ обществэм Иоф

щишIэнэу аштэгъагъ. Ау ащ ипа-щэ ащкIэ чIыпIэ зыгъэлорышIэ-жынынымкIэ органхэм макъэ ари-гъэлугъагъэп. Районым ипроку-ратурэ зигугъу къэтшIыгъэ об-ществэм идиректор административнэ хэбзэукъоныгъэхэр зэри-шIыгъэхэм пае Иоф къыфызэлуй-хыгъ. Урысые Федерацием ад-министративнэ хэбзэукъоныгъэ-хэмкIэ и Кодекс ия 19.29-рэ ста-тэны къышхыдэлъытэгъэ админи-стративнэ хэбзэукъоныгъэхэр ышIыгъэхэкIэ ылыгъы, сомэ мин 20 хъурэ административнэ тазыр мировой судым ащ тырилъхъагъ.

ЫпшъэкIэ къэсIуагъэхэр зэфэ-схысыжхъэзэ, ИофшIэныр языты-хэрэм анаIэ тырызгъэдзэ сшIо-игъуагъ къэралыгъо ыкIа муници-пальнэ къулыкъум Iутыгъэхэр ИофшIапIэм аштэхэ зыхъукIэ ИофшIэн законодательствэм, къоль-хъэ тын-Иыхыным пэшIуеклогъэ-ным ехьылIэгъэ законодательствэм къащыдэлъытэгъэ шапхъэхэм адэ-хыхэ зэрэмыхъуштыр.

Республикэм ипрокурор къольхъэ тын-Иыхыным пэшIуеклогъэным ехьылIэгъэ законодательствэр зэра-гъэцакIорэм лъыплъэгъэ-нымкIэ иIэпыIэгъоу, а I-рэ классым хэхъэрэ юристэу.
М. В. НОВОСЕЛЕЦКИЙ.

Сабийхэм япчъагъэ хэхъо, ау ыгъыплэхэр афикъухэрэп

Къэралыгъо программэ зэфэшъафэу аштагъэхэм яшъагъэкӀэ, демографиэм изытет нахьышъу хъу фежъагъ. Сабыеу къэхъухэрэм япчъагъи нахьыбэ хъугъэ, ау Ӏофыгъоу ащ къыздихьыгъэхэм ащыщ кӀэлэцӀыкӀу ыгъыплэхэм чӀыплэ зэращакъыгъотырэр. ЗэхъокӀыныгъэр къызежъэм, кӀэлэцӀыкӀоу ачӀэсхэр зэрэмакӀэм къыхэкӀэу ыгъыплэ унэ пчъагъэхэр зэфашыжыгъагъэх. Джы ахэр къызэрэзэӀуахыжышътхэм типашэхэр ыуж итых. Джырэ уахътэм кӀэлэцӀыкӀу ыгъыплэхэм чӀыплэ ащыгъэгъотыгъэным Ӏофыгъохэм язытет, хэкӀыплэу зэусэхэрэм, нэмыкӀхэм защыдгъэгъозагъ. Ащ пае АР-м гъэсэныгъэмрэ шӀэныгъэмрэкӀэ и Министерствэ иотделэу а Ӏофым фэгъэзагъэм ипашэу Вэрэкъо Хъурет ыкӀи къалэу Мыекъуапэ иадминистрация гъэсэныгъэмкӀэ и Комитет еджаплэм чӀэмыхагъэхэм гъэсэныгъэ ягъэгъотыгъэнымкӀэ иотдел ипашэу Лъэчэ Ольгэ гушъӀэгъу тафэхъугъ. ЧӀыплэ ежэхэрэм ячэзыу анахь зыщынахьыбэр къалэу Мыекъуапэ, ащ къыщедгъэжъэн.

ЧӀыплэ гошчыныр мэкъуогъум и 1-м аублэщ, шышхьэлум ыкӀэхэм анэс макӀо. Гъэмэфэ апэрэ мазэр ары анахь шъхьалэу алъытэрэр. Ащ дэжым апэу фэгъэкӀотэныгъэ зилэ сабийхэм чӀыплэхэр зафагъэнафэкӀэ, адрэ къэнэрэ уахътэм гъэтэрэзыжыныхэм Ӏоф адашӀэ. Ащ къыкӀырэр ны-тыхэм ащышхэм къатэфэгъэ ыгъыплэм рымыразэхэу нэмыкӀыкӀэ зэблахъуныр е зипсауныгъэкӀэ мы илӀэсым кӀон зымылӀэкӀышт сабийым ичӀыплэ къэкӀошт илӀэсым къыратыжыным Ӏофыгъохэр, нэмыкӀхэри зэхафыжыныхэр ары.

Джырэ уахътэм кӀэлэцӀыкӀу 4319-рэ чэзыу хэт, нэбгырэ 873-мэ мыгъэ чӀыплэ агъотыгъ. Лъэчэ Ольгэ къызэриӀуагъэмкӀэ, а пчъагъэм джыри тӀэкӀу зызэблихъушт, сыда плэмэ Ӏоныгъо мазэм нэбгырэ 240-мэ ателъытэгъэ кӀэлэцӀыкӀу ыгъыплэ къызэӀуахынуу щыт.

— Къэлэ администрацием ипрограммэу «Еджаплэм чӀэмыхагъэхэм ягъэсэныгъэ ихэхъоныгъ» зыфиӀоу 2010 — 2013-рэ илӀэсхэм ателъытагъэм къызэрэдилъытэрэмкӀэ, ыпшъгӀэ зигугъу къэтшыгъэ ыгъыплэм нэмыкӀэу мы илӀэсыр имыкӀыгъэ джыри зы садик къызэӀуахынуу щыт, — къеӀуатэ Лъэчэ Ольгэ. — Къыхъэшт илӀэс еджэгъум, зэрэрахъухэрэмкӀэ, джыри унитӀумэ япчъэхэр къызэӀуахышт. Ахэр медицинэ академиер зычӀэтыштыгъэ псэолӀэшыгъэр ыкӀи еджаплэщтыгъэу N 30-р арых.

Къалэу Мыекъуапэ имэрэу Михаил Черниченкэм мы Ӏофыгъор инэплӀэгъу ригъэкӀырэр, зэпымыоу длажъэ. Ащ ишӀуагъэкӀэ, джыдэдэм кӀэлэцӀыкӀу процент 52-мэ чӀыплэ ялэмэ, 2013-рэ илӀэсым ар процент 64-м нагъэсын агу хэлъ.

Джыри Ӏофыгъоу ны-тыхэр къызкӀэупчӀэхэрэмэ ащыщ фэгъэкӀотэныгъэ зытефэхэрэр.

ШОКӀ ИМЫНЭ АШТЭН ФАЕХЭР:

прокуратурэм ӀофышӀэхэм, судьяхэм якӀэлэцӀыкӀухэр, Черныбыл къышчыгъугъэ тхьамыкӀагъом хэлэжъагъэхэм е а чӀыплэхэм къарагъэкӀошчыкӀыгъэхэм ясабийхэр.

АПЭ

РАГЪЭШЪЫХЭРЭР:

сэкъатныгъэ зилэ кӀэлэцӀыкӀухэр, сабийбэ зэрыс унагъохэм якӀэлэцӀыкӀухэр, шъхьэзэкъо ныхэу еджаплэм чӀэмыхагъэхэ сабийтӀум ехъу зилэхэр, кӀэлэцӀыкӀу ибэхэу алы-

ухъумэгъэнымкӀэ, социальнэ къэхъумэнымкӀэ имуниципальнэ учреждениехэм яӀофышӀэхэм якӀэлэцӀыкӀухэр.

Ны-тыхэмкӀэ амалышӀу щылэ хъугъэ ячэзыу зынэсыгъэр зэрагъэшӀэнымкӀэ е чэзыу хагъэуцонымкӀэ лъэӀу тхылъ атхынымкӀэ интернет-сайтэу «Детский сад: комиссия» зыфиӀорэр къызэрэзэӀуахыгъэр. Ащ фэгъэхьыгъэ къэбары тигъэзет къыхиутыгъагъ.

Джыри Ӏофыгъохэм ащыщ кӀэлэцӀыкӀу ыгъыплэм ыпкӀэ

Лъэчэ Ольгэ къытфиӀотагъ. Мазэм атырэ ыгъыплэм нэу зы сабий зилэм процент 20-р, ятӀонэрэ сабиймкӀэ процент 50-р, ячӀэнэрэ ыкӀи ащ къыкӀэлъыкӀохэрэм апае процент 70-р къафызэкӀагъэкӀожьы.

Джы республикмкӀэ кӀэлэцӀыкӀу ыгъыплэхэм яӀофыгъохэм зафэдгъэзэн. АР-м гъэсэныгъэмрэ шӀэныгъэмрэкӀэ и Министерствэ иотдел ипашэу Вэрэкъо Хъурет къызэриӀуагъэмкӀэ, зэкӀэмкӀи садики 125-рэ Адыгейм ит, ахэмэ нэбгырэ мин 14-м къэхъу ачӀэс. Джыри республикмкӀэ кӀэлэцӀыкӀу ыгъыплэм чӀыплэ шагъотыным ежэхэрэм ячэзыу нэбгырэ мини 9 фэдиз хэт.

УФ-м и Президентэу Анатолий Медведевым и Джэпсалтэ къызэрэщӀыӀагъэм тетэу, гурыт еджаплэхэм япхыгъэу еджаплэм чӀэмыхагъэхэм апае купхэр къызэӀуахынкъэ фитыныгъэр республикмэи къызфигъэфедагъ. Еджаплэм а шӀыкӀэр ачӀэлъ: Пэнэхэс, Гъобэкъуай, къутырэу Прогрессыр. Джыри еджаплэм ащ фэдэ группэхэр къащызэӀуахынкъэу рахъухъ: Щынджый, Хьалтэкъуай, Адыгэкъал.

Еджаплэм чӀэмыхагъэхэм апае къызэӀуахырэ купхэм нэбгырэ 25-рэ арыс, еджаплэ пэпчъ нэбгырэ 50 ыштэн елъэкӀы. Ащ ишӀуагъэкӀэ, нэбгыри 150-мэ джыри чӀыплэ агъотышт.

ТизэдэгущыӀэгъу Вэрэкъо Хъурет къышчыгъэщыгъэхэм зэу ащыщ программэу «АР-м гъэсэныгъэмкӀэ ихэхъоныгъ» зыфиӀорэм джырэблагъэ зэхъокӀыныгъэхэр зэрэфашыгъэр. КъэкӀошт 2012-рэ илӀэсым еджаплэм чӀэмыхагъэхэм ягъэсэныгъэ хагъэхъоным пае сомэ миллион 15 къатӀупшышт. «Софинансирование» шӀыкӀэм ар фэдэшт. Ащ къыкӀырэр районэу программэ гъэнэфагъэ зыгъэцӀкӀэнэу езыхьыжъагъэм ащ пӀухъащ ахъшэу къыгъэлъэгъуагъэр имыкӀумэ,

фыхагъэхъоныр ары. А ахъшэ ӀэпылӀэгъур гъэцӀкӀэжыныхэм, псэолӀэшыным, икӀэрыкӀэу зэтырагъэпсыхъажыныхэм, нэмыкӀхэм аплӀуагъэхъэн алъэкӀышт. Зэнэкъокъу шӀыкӀэм тетэу зифэшъуашэр къыхахышт.

Программэм зэхъокӀыныгъэу фашыгъэм ишӀуагъэкӀэ, ыгъыплэ чӀыплэхэм 1500-рэ фэдиз ахагъэхъон гухэлъ яӀ.

Ӏофыгъоу зигугъу къэтшырэм гъэсэныгъэмрэ шӀэныгъэмрэкӀэ Министерствэм хэкӀыплэхэр къыфегъотых. Еджаплэм защыфагъэхъазырырэ купхэу гъэсэныгъэм иучреждение зэфэшъафхэм ащызэхъэхэрэм япчъагъэ тапӀкӀэ нахьыбэ ашӀынкъэу пылтых. Джырэ уахътэм ащ фэдэ нэбгырэ 800-м ехъу рагъаджэ.

Джы нэс щымыӀагъэу ыгъыплэхэр (садик горэм икъутамэу) унагъохэм къащызэӀуахын амалыр щылэ хъугъэ. Ным кӀэлэгъэгъэджэ гъэсэныгъэ илӀэу, зы сабий е тӀу епӀумэ иныбджэгъухэм, илахьылхэм, нэмыкӀхэм якӀэлэцӀыкӀухэр къаӀыхынкъэу фит. Ау шапхэр нэбгыри 8-м блэкӀы хъуштӀэп. Ау Ӏофыгъохэр къызыпкӀырэр санитарнэ шапхэхэм адиштэу тхылъхэр гъэхъазырыгъэнхэр ары. Сыдэу хъугъэмэ, уфаемэ умышӀэшъун щылӀэп.

Зэфэхьысыжъэу шӀыпнэ плъэкӀыштыр кӀэлэцӀыкӀу ыгъыплэм сабийхэм чӀыплэ шагъотынымкӀэ хэбзэ ӀофышӀэхэм ашӀэрэр зэрэмакӀэр ары. Ау гуӀэхэрэ ны-тыхэу ӀофышӀэ дӀкӀыжышътхэм уахътэр къажэрэп. Ӏофыгъор дэгъэзыжыгъэным илӀэсищ фэдиз ищыкӀагъ.

ІЭШЪЫНЭ Сусан.

Сурэтхэм арытхэр: **Лъэчэ Ольгэ; къалэм дэт кӀэлэцӀыкӀу ыгъыплэхэм ащыщ.**

Тезыхыгъэхэр Іэшъынэ Аслъан.

гъынэу аштагъэхэр, кӀэлэцӀыкӀоу зянэми, зятэми дзэ къулыкъум шыӀэхэр (сабийм иунагъо зыщыдэтхэгъэ чӀыплэм), зэо зэфэшъафхэм явтеранхэм ыкӀи ахэкӀодагъэхэм якӀэлэцӀыкӀухэр, милицием икӀулыкъушӀэхэм ыкӀи щымыӀэжъхэм якӀэлэцӀыкӀухэр, муниципальнэ образованиеу «Къалэу Мыекъуапэ» гъэсэныгъэмкӀэ имуниципальнэ учреждениехэм яӀофышӀэхэм якӀэлэцӀыкӀухэр, ФСКН-м ӀофышӀэхэм якӀэлэцӀыкӀухэр, кӀэлэцӀыкӀухэу зянэ-зятэ а 1-рэ, я 2-рэ куп сэкъатныгъэ зилэхэр, жъэгъэу зилэхэр, къэлэ администрацием культурэмкӀэ, псауныгъэр къэ-

зэфэшъафэу ны-тыхэм къызэрафарагъэхьэрэр. Мыекъуапэ дэт садикхэр зэкӀэ муниципальнэ макӀох, ащ къыкӀырэр — ахэм яыгъыпкӀэ ипроцент нахьыбэр администрацием еты, процент 18-р ары ны-тыхэм къатэфэрэр. Мазэм ар сомэ 836-м нэсы, шӀокӀыми сомэ 900-м нахьыбэн ылгъэкӀыштӀэп. А Ӏофым зэгуремыӀоныгъэхэр къызышчыкӀыхэрэм, квитанциеу атыгъэхэр алыгъыхэу гъэсэныгъэмкӀэ комитетым къэкӀолӀэнхэ, лъэӀу тхылъ ны-тыхэм атхын алъэкӀышт.

Мы лъэныкъомкӀи фэгъэкӀотэныгъэхэр зэрэщылэхэр

НЭХЭЕ
Рэмэзан,
«Адыгэ макъэм»
исобкор.

**Теуцожь райо-
ным ичыгу-
лэжьхэм аужырэ
ильэс зыщы-
плым үзэры-**

гүшхон хэхъоныгъэшлүхэр ашлхэхээ кыырэклох, бжыхъэ ыкли гъэтхэ лэжыгъэхэр агъэбагъох, лъэныкьо пстэуэхэмкли республикэм ирайон пэрытхэм ахалъытэхэ хъугъэх. Ащ фэшыхъат гъэреклуи, ащ ыпэрэ илъэсми бжыхъэ лэжыгъэхэр гъэбэгъогъэнхэмклэ, хыныгъошхор игъом ыкли клэзыгъэ фэмхъоу эшлэхыгъэнымклэ щысэтехыплэу лофшлэнхэр зэрэзыхащэгъэм, ежъ районыр зыхэхьэрэ зонэм хэт районхэм ялытыгъэмэ гектар телъытэу лэжыгъэшхо кызызрихыжыгъэм, губгъо лофшлэнхэр эзклэлъыклохэу, агротехникэ пэрытым кызызрилоу зэрэщызэшлүаххэрэм, илъэс къэс апэ рагъэхъузэ гъунэпкыаклэхэр зэраштэхэрэм афэшлыклэ пэрытныгъэр кызызэрэфагъэшъошэгъагъэр, Адыгъэ Республикэм и Лышхъхэ апэрэ степенэ зилэ дипломрэ ахъщэ шлұхъафтынымрэ кыафэхъохъузэ кызызэраритыгъагъэр.

Мягчи чыюпсым икйныгъохэм, гъэтхэ мэзищыри оялэу зэрэщытыгъэм апае къамыгъанэу, loфшэлкэшлоу алэкэлъыр ахэм апагъэуцужьызэ дэгъоу loф ашлагъ, бжыхъасэхэр агъэбэгъагъэх, хыныгъошхом зерифэшъаушэу зыфагъэхъазыри республикэмклэ пэрэтхэм ахэтхэу лэжыгъэз шъхьалэм икьэлжыным аухыгъ.

Сыд фэдэ клэухха хыныгъошхом фэхъугъэхэр? Лэжыгъэзшхом иугъоижьынклэ loфшэлнэхр сыдзуштэу зэхэхэгъагъах, хъымэмтшлэнлэ пэрэтхэм, фермерхэм ягъэхъагъэхэр сыд фэдэх, хыпкъым сыдзуштэу адэлажъэхэра, клэуххэр зэфэхьысыжьхэзэ кыхъашт илъэсым игъэбэгъу лъэпсэ пытэ фэшлыгъэным, гъэрэкlo яloфшлэн шыклагъэу фэхъугъагъэхэр дэгъэзыжыгъээнхэм афэшl нелэ сыда ашлэхэрэр? Ахэм, нэмыкл упчлабэхэм яджэуапхэр зэдгъашлэхэ тшloиногоу бэмшлэу районым мэкуэ-мэщымклэ игъэлорышланлэ ипачэу Пшыдатэкъо Сулейман зылүдгъэклагъ.

— Жьоклуплэ чыгуу гектар мин 22-рэ фэдиз тэгэлажэ, — икхэлэтэн кыреггажэ Пшыда-тэко Сулейман. — Ащ ипроцент 40-мэ, гектар 10898-мэ гээрэкло бжыхасэхэр ащытшлэггажэ, ко-цыр гектар 7169-рэ, хьэр — 2176-рэ, рапсыр — 1443-рэ ыкхи былымлус хьунэу гектари 110-рэ. Тибжыхасэхэр агротехникэ пэ-рытым ишапхэхэм адиштэу тпхыггажэ. Ахэм янахыбэр, анахэу копыр, натрыфымрэ ты-ггэггазмэрэ зыттыжыгыггэ хьа-сэхэм ащытшлэггажэ. Меха-низаторхэм егугьхэзэ чыгур агэушэбгыг, лэжыггэшхо кьэ-зытырэ чылэпхэ лэпкышлу-хэр кыызлэкдггахэххи, аммо-фос килограммишгэ гектар пэпчэ дыхалхэзэ копыр тпхыггэ.

Гягтхэр кызысэм иғом гектар пәлчә тлоғогоғо амниачнә селитрә килограмм 300 1эклагәхәыаг. Ащ нәмыкәу, бжыхәсәхәм уычжхэр, хәүцә-пәлцхэр ахәгәэкәодыкыгәнхәмкә, уз зәфәшхәфәхәм ахэр ащыухәм-мәгәнхәмкә тызшхәсыгә шәшәп, зәкә шапхәхэр дгәцәклагәх, тыхәсәхэр кәбзәгәх.

Ау чыпсынган икыныгыбохэм
ябэныгуай. Гьэтхэ мэзищыр фэ-
дэ кыхэмыкыгыгуэу оелагъ. Ащ
лэзшэу иягтэ кытэкыгы, коцэу
тилагэм ипроцент 12,7-рэ, хьэм
ипроцент 16,8-рэ, рапс гектар
541-рэ кюдыгъэ.

Корр.: Ар лъэшэу чIэнэ-гъэшху. Ауми лэжыгъэ дэхэклае лъшъухыжынэу къэнэгъагъ. Сыд фэдиз хыныгъошор къызэсым къэшъуложынэу шъуилагъэр? Лэжыгъэ тонн тхьапша къэшъухыжыгъэр? А пчъагъэхэр ыпэр илэсын елытыгъэм, бэклэ нахь маклэхэ?

П.С.: Бжихьэ лэжыгыгэ гектар 8060-рэ лутхыжыгыг. Ащ шыщэу коцыр гектар 6251-рэ, хьэр гектар 1809-рэ. Коцым гектар тэлытуу центнер 36,7-рэ кытыгыг. Гьэтхэ оялэм лэжыгыгэ бэклае зэрэтшлунгэкЮдыггэзи, тонн мин 28143-рэ кэтхыжыгыг. Ыпнэрэ илээнхэ елытыггэмэ, тКэлу зыклэнахэ маклэр гьэрэкЮ гектар пчяггэу лутхыжыгыг-гьэр миным ехьүклэ нахьыбаггэшш ары. 2010-рэ илээнхэ гектар пэпч кьитхыжыгыгэмрэ

мыгъэ къэтхыжыгъэмрэ зэрэзэ-
текӀышхо щыӀэп.

Арьшъ, гъэм идэигъэ емылытыгъуэ, лъэжыгъэ дэхэкӀае къэтыхъыжыгъуэ тэлъыгъ. ШыӀае къэ, тызэрэгугъэтигъуэ лӀфхэр зэшлӀокыгъэхэ хъугъэп, ауми тапэрэ илӀэхсэм лӀфшлагъуэ тилӀагъэхэм бэкӀэ къазэрэщытымыгъэкӀагъэм тырэгүшхожы.

— Зишлуагбэ кэжлуагээр, —
ипсалъэ лъегъэклуатэ Пщыдатэ-
къо Сулейман, — гъатхэм бжы-
хасэхэм тызэрэшлуагээр ыкӀи
хыныгъошхом тифъхазыэрэу
тызэрэпэгъокӀыгээр, ар игъом
лэжыбгъэм кӀзыгъэ фэмыхъоу
эрэӀутхыжыгээр ары. Комбайн-
нэр 34 — 35-м къэуцу ямыӀэу
лоф ашӀэщтыгъ. Ахэр зэкӀэ Ӏэ-
кӀыб къэралхэм къашашыгъэхэ
машинэх, «Джон-Дирыгъэх»,
«Лавердагъэх», нэмыкӀыгъэх.
Джэдзжыхэлэ кӀалуу Блэнгъэп-
цӀэ Ахьмэд иунэе комбайнэху
«Класс» зыфалохэрэм афӀдэхэм
дэгъоу лоф аригъэшлагъ, фер-
мерхэм якоц хасэхэр афылу-
хыжыгъ, лъэшэу тигъэрэзагъ.
Комбайнэхэм ахэтыгъеп уарзэр
къэзымыупкӀатэрэ. Ахэм лоф зы-
шашлӀэр хасэхэм ахэтыгъэх
псыр къэзышэкӀыр ыкӀи пхъэ-
лашэр зыпышӀэгъэ тракторхэр,
лэжыгъэлухыжэ агрегатом зы-
горэ къехъуӀлэмэ ащ лыпыгъэ
зышӀыжыкӀуэхэ слесархэр. Лэ-
жыгъгээр комбайнэхэм акӀэзы-
щытхэ автомашинэ зэтэгъэпсы-
хьагъэхэр, техьохэр яӀэху яжэ-
щыгъэхэр, зы такыкӀи комбайнэ-
хэр хьауӀыуе шагъэтыщтыгъэп.

Хыныгшошхом хэлэжыхэрэ механитарторхэр нэпэ шэ агашхэ-шэтыгхэх, чэшыр хэкlotэфэ, ос-псыр кьехынэу регьэжхэфэ loф-шlэным фэчэфхэу лэжээнхэм фэшl ахэр зымы шагьаклэштыг-гьэхэл. Аш фэгьэзэгьагхэх, гүб-гомом ренэу итыгхэх хызмэтшлэ-плэхэм япашэхэр, фермерхэр. Джары хьэ гектар 1809-м иугт-иожын мэфэ зытфыхыклэ ыкли коц гектар 6251-м икьэложын мэфэ зыбгупшыклэ, республи-кэмклэ апэу зыхуыгэмэ тащы-шэу, хыныгшошхор эшlотхын зыклэтлэкыгьэр.

**Корр.: Хэтха хыныгьо-
шхор апэу зыхыгьэхэр,
лэжыгьэшхом икьэхы-
жынклэ анахь гьэхэ-
гьэшлүхэр зышлыгьэхэр?**

П.С.: Илээс кээс зичыгухэр гъэбжэулыгъэ зышыхэрэм, лэжыгыгъэ бэгъуагъэ кээзыхыжыкы-хэрэм ащыгъэ Джэджэхьаблэ дэт фирмэу «Синдика-Агро» зыфи-Горэр. Мыщ хьэ гектар 78-рэ илагъ. Ар зэккэмэ апэу Гуыхыжыгыгъэ. Ащ кыкыкIэлъыкIуагъ рапс гектар 720-у ялагъэм иугъо-иыжыны. Коц гектар 1191-у яла-гъэм икыкIожын чэзуур зыны-сым ащи кIыхьэ-лыхьэ зырагъэ-шылэгът. «Лаверда» зыфалорэм фэдэ кобайнэ зыбгуушI ягупчэ офисэу Шытхьэлэ районымкIэ селоу Ново-Алексеевскэм дэт-тым кырагъэкIыхи, лэжыгыгъэ-шом иугъоижын мэфэ зыхы-блыкIэ зэшIуагъэкIыгъэ. Коц гектар 1191-у ялагъэм изы гек-тар гурытымкIэ центнер 48,1-рэ кырахыжыгыгъэ. КыхэкIыгъ хьа-сэхэр гектарым центнер 55-м нэ-сэу кээзытыгъэхэри. Хьамбархэм коц тонн миних фэдиз арагъэкъо-жыгыгъэ. Ащ фэдиз лэжыгыгъэ кээ-зыхыжыгыгъэ районым итп.

Апзу коцым иугтоижыкын фе-
жаагээр ыкйи апзу зыухыгээр
кьуутырзу Петровым шызэхшэ-
гээ хьымэмтшлпзу «Шанс» зы-
филорээр ары. Илпашор Уджыху
Юр. Мыщ Іэкыб кьэралхэм кьа-
шашыгээ комбайнхэм афэдээр
Красноармейскэ районом кьы-
рифыи коц гектары 178-у ила-
гээр мэфэ зыщылпкыкэ кьало-
жыгъ, гектар ппчэ центнер
40-м еху кырахыжыгъ, яхьам-
бархэм коц тонн 712-рэ арагъэо-
ллагъ.

Цыгхуур зифэшгуашэмэ ашыц фирмэу «Киево-Жураки» зыфилоу кутуртэу Шевченкэм дэтыр. Мыщ фышхыгэ лэжыгыгэу шыгуахыжыгыгэр гектар 2276-рэ. Етлани хыныгышхор апэу районым шызыухыгыгэхэм ашыц. Гурытымклэ гектар пэпчэ центнер 38-рэ кырагыгэтыг. Ар районым кыпшахыжыгыгэм центнерищыклэ нахыб. Зернэ тонн 8623-рэ яхымэ кыгтехыаг. Ар районым пэстэумклэ кыпшахыжыгыгэм ызыцан пломи хуышт. Хым гектар тельгыгэу центнер 34-рэ, коцым центнер 42-рэ кырагыгэтыг. Зишгуагэ кэккгуагэр хыныгыом ильхэбан ебхэм я «Джон-Дириш» кызуцу ямыгэу Юф зэрагагэушлагэм имызакыоу, кыалэу Лабинскэ ахэм афэдэ комбайниплэ кырафари псынклэу, клэзыгэ фэмыхыоу лэжыкы-

гэзшхор зэрэҮахыжыгыэр ары.
Ащ ыуж якомбайнэхэр фермерэу
СтІашы Мурат дэжы агыакІохи,
ащ ікоц гектар 260-рэ фылурагы-
хыжыгы.

Корр.: Ахэр лофшлэгъэ дэгъух. Ау ори ошлэ, тэ-ри тычыгыуаз зэклэми ялофшлаклэ зэрзэфэмы-дэр, ялофшлагэхэри, хы-ныгъом клэухэу фэхъу-гъэхэри зэрзепэчыжы-хэр. Мы зигугъу кьэп-шыгъэ хьымэтшлэлэ-хэм анэмыклэу хыны-гъор заухым шьуилагъэх джыри лэжыгъэшхом иугъоижьын фемыжъа-гъэхэр. Ахэр арых непэ районимклэ лофшлэгъэ дэхэклаеу зигугъу кьэп-шыгъэхэр нахьыбэ шы-гъэнхэмклэ шьузгъэхохъу-гъэхэр. Хэтха ахэр, рай-оным илофшлагъэхэр кьэзгъэцылкхэрэр?

П.С.: Зыфалорэр тэрээ, зэ-
клэми ялофшагэхэр зэфэдэхэп.
ЗАО-у «РИВ-Агро» зыфилорэм-
клэ апэу кьезгэжээн. Илээс
пчгаагэ хуэгъэш мышч чыгулз-
жынымклэ илофхэм азытет тиг-
гээрээрэп. Рензу адырэхэм ады-
ригъаштэрэп, лэжыггэр маклэу
кышдахыжы, районым игтэ-
хыагэхэр кьегэцлэп. Мыгы
джары зэрэхуэгэр. Коц гектар
400-м икьэлэжыны кыхы-лэхэ
зырагэшлыг, мэфэ 20 фэдизрэ
пыллыггэх. Иофым егугухэрэп.
Хэрэклэу бжыхыасэхэр игьом
хальхыггэхэп, гытхэм чыггэ-
шлэхэмклэ яшлушагэхэп, ялу-
хыжыны дэгулагэхэп. Комбай-
нитлоу кьафыггэмклэ псынклэу
кьафэлэжыггэп, фырикьуггэх-
нэ. Джары коцым гектар телытэ
центнер 19,8-рэ нах кызы-
кырамыхыггэр. Агрокомплексу
«Аскэлаери» гужуаггэу лэ-
жыггэм иугьэиожыны фежыа-
ггэхэм ашыц. Гектарым кыри-
хыжыггэр центнер 25-рэ нылэп.

Корр.: Фермер хызмэт-шлалэхэм ялофшлагъэхэм клэухэу афэхьугъэхэм ташыгъэгъуазэба.

П.С.: Фермерхэм мыгъэ коц гектар 2524-рэ ялагъ, ялэжьиыгъэ хъасэхэм дэгъоу адэлэжьагъэх, хыныгъор къыззэсыми комбайнэ-

хэр зэрагъэгъотыхи, игъом Іуа-
хыжыыгъ. Ахэм коц тонн 8583-
рэ къахыжыыгъ. Іахъзэхэлъ
хызмэтшлплэху ыппхэкІэ зи-
гугъу кѳсшыпгѳгъэхэм коц тонн
мин 14,3-у къахыжыыгъэм ызы-
ныкъом ар нахыб. Гектар пѳпчъ
къырахыжыыгъэр центнер 34-рѳ.
Анахъ гъэхъэгъэ дѳгъухэр зышшѳ-
жѳхэми ягугу кѳсшыш. Іилъс
кѳэс дѳгъоу мзлажъѳ фермерзу
Уджыху Мухъдинѳ. Ащ коц гек-
тар 305-рзу илагъэр ыгъѳбгъуагъ,
игъоми Іуихыжыыгъ, гектар
пѳпчъ центнер 53,7-рѳ къырыхы-
жыыгъ. Джащ фѳд ГъобѳкъяуекІѳ
Шъхъэлэхъо Мѳдини СтІашъу
Мурати, ПѳнѳжыкъяуекІѳ КЫКІ
Аслъани гектар тельгыту коцым
центнер 40 — 50 кырагъэтыгъ.
Ахэм ауж бѳкІѳ зыкырагъѳна-
гъѳп, лѳжыыгъэ дѳгъуи къахы-
жыыгъ фермерзу Джѳджъхаблѳ-
кІѳ Мамый Руслъанѳ, Нѳхѳѳ Ада-
мѳ, ПшыкѳуыйхаблѳкІѳ Пшыпыи
Муратѳ.

Корр.: Хыныгъом дакloу хыпкxхэм шyуэраделэ-жыагъэр, ахэмкlэ loф-шлагъэу шyуилэхэр, loф-шлэнхэр зклэлъыклоу анахь дэгъоу зыща-гъэцаклэхэрэр кыталу.

П.С.: Хыныгьом хэлжэбгэз комбайнэ пстэухэми уарээр кы- зэхуапклатээз, гектар 8775-мэ кьахатэжэжыг. Аш шышэу гектар 4500-рэ фэдызын Чы- шьхыашьор диск онтэгьухэмкэ зэхуапклатэаг, гектар 600-м еху жьогвахэ. Мы Гофшлэнхэр анэх дэгьоу зыщызэхэцагьэхэр ООУ-а «Адыгейскэр», фирмэху «Синдика-Агрор», «Киево-Жура- кир» арых. Мы аужырэ хьызмэт- шэлпитүмэ диск онтэгьухэр зы- пышлэгэз агрегат Пурьитүмэ чэ- ши мафи Гоф ашашэ.

Аш пидызгагүү Пшыдатежко Сулейман кыгтфилотаг фермерхэм эжлэми коцэр зэрэмшцээр, ац ыуасэ цэрашлоцкытүр, лажыгүү кяхкыжыгээр ежхэм яскладхэм зэралалхыагээр, элеваторхэм ашарагэлыгыныгуу зэраратыгээр. Зыщэхээр фермерхүү гэтллылплэ зымлэхэр арых.

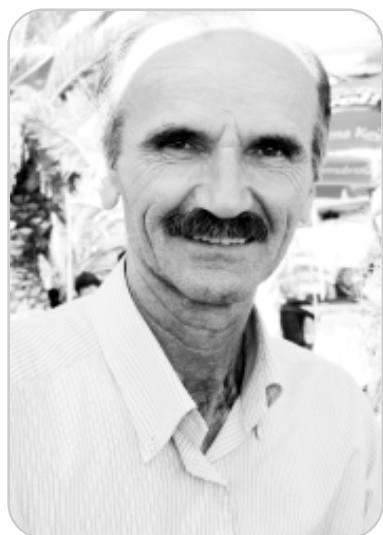
Мы лъэхъаным пшъэрылъ шъхъалэу зыфалъэгъужэу зигу-гуу кытфигъыгъэр кыихъашт илъэсым игъэбжэу лъэпсэшлү фэшлыгъэныр ары. Къызэрэти-лугагъэмклэ, бжыхъасэхэр гектар мин 11-м ехъумэ ашашлэшт. Ащ фэшл коц кылкы хъэ чылэпхъэ тонн 2217-рэ ящыклагъ. А пчъагъэм щышэу ащэфыштыр коц элитэ тонн 20 — 25-рэ. Адрэхэр экклэ ежъхэм Гуахыжьыгъу аперэ, ятлонэрэ репродукциехэр ялэу складхэм ачлэлых, хъамэхэм ателых. Мы лъэхъаным ахэр аукуэбзых, акондициеклэ аперэ класс ялэ зэрашыштым иамал хэр зэрэхэх. Бжыхъасэхэм яхэль-хъан фежэнхэклэ мазэ къызынэ-клэ цшэнаут зыхэл үцхэр чыла-пхъэхэм ахагэклухъашт. Рапсым ипхъын шышъхъэлү мазэм, хъэм — йоныгъо мазэм афежъэштых. Ащ нэужым коцым ипхъын чэ-зыур нэсышт.

ЗЫКЫНЫГЪЭМ ЕКИҮРЭ ГЪОГУ

Адыгэр кӀодыштӀтӀп!

КӀэлӀцӀыкӀу кӀэшхокӀо ансамблӀу «НӀфыр» зӀхӀзыщӀагъӀу ыкӀи адыгӀ лӀӀӀкӀыр зы хъужыным, тыди щыпсӀурӀ тилӀӀпкӀӀгъухӀр зӀрӀгӀӀшӀӀжыгъӀнхӀм афӀбӀнӀрӀ КӀӀрмыт МухъдинӀ културӀ зӀпхыныгъӀхӀр гъӀпытӀгъӀнхӀр, бӀзӀм изӀгъӀшӀӀн апӀ игъӀуцогъӀныр анӀхъ пшӀӀрылӀ шъхъӀӀӀхӀм ащыщӀхӀу елӀыгъ. «НӀфым» хӀт кӀӀӀӀцӀыкӀухӀр ТӀркуем щыпсӀурӀ адыгӀхӀм яунагъохӀм ахӀгъӀсыгъӀнхӀри ежъ ыгъӀуцугъӀ унӀшӀо шъхъӀӀӀу щыт. ТӀркуе закъоп, сьд фӀдӀ хӀгъӀгъу кӀуагъӀхӀм ары зӀришӀырӀр. Ежъ ныбжыкӀӀхӀхӀри

ХъаткӀо Кяни.

зыхъӀагъӀхӀхӀри зӀрӀшӀӀнхӀм, ныбджӀгъӀгъӀр азыфагу илӀы хъуным фӀдӀ гушпысӀхӀм ар къапкырыкӀы. Ау а зы унашгор арӀп ащ афишӀырӀр: ӀкӀыб кӀӀралыгъом зыдишӀӀт кӀӀӀӀцӀыкӀухӀм адыгӀ кӀӀэшхуакӀӀр ыкӀи адыгабзӀр дӀгъу дӀдӀу ашӀӀн фае. АхӀм адакӀоу анӀхъ макӀӀмӀ зы усӀ адыгабзӀкӀӀ зӀрагъӀшӀӀнӀу щыт. А псӀӀуми купым хӀтхӀр зӀрафӀӀӀзӀр тхъамӀфитӀо ТӀркуем тыкӀӀтыфӀа нафӀ кытфӀӀхъгъ.

БурсӀ пӀмычыжъӀу щыт кӀалӀу ЯловӀ кавказ лӀӀпкӀхӀм яфестивалӀу шызӀхӀащӀагъӀми тӀогъогогъо «НӀфыр» хӀӀӀжыагъ. Ащ теплӀынӀу тыкызыдӀкӀым, гъӀ кӀӀс мыщ фӀдӀ фестивалӀу рагъӀӀокӀыхӀрӀм кӀякӀолӀӀрӀ адыгабӀмӀ нӀлуасӀ тафӀхъгъ. АхӀм ащыщ БырсырхъаблӀ кыкӀыгъӀ адыгӀӀлӀу ХъаткӀо Кяни.

ЯловӀм тыщӀӀу Кяни тыдӀгъу-щылагъ, ау мӀфитӀу тешлагъӀу ежъ кыздикӀыр кӀуаджӀми тыщылагъ. Ар Бырсыр зӀшхӀм ацӀӀкӀӀ аусыгъӀу кычӀӀӀкӀыгъ. ШӀӀныгъӀӀӀжъӀу тигъусӀ Бырсыр Батырбый игопӀшхо хъугъӀ ежъ зыщыщ лӀакъом ыцӀӀ зыхырӀ кӀуаджӀр кызӀзригъотыгъӀр, ащ зӀрӀдӀхъагъӀр, адыгӀ чынальӀм ащ фӀдӀ псӀӀӀӀ кымынагъӀми, дунаим кызӀзрӀтенагъӀм фӀшӀ. БырсырхӀу ащ щыпсӀухӀрӀми алукагъ, гушыӀӀгъу афӀхъгъ. АхӀр ежъ фӀдӀхӀу лӀӀӀӀӀӀӀӀӀ, ӀӀм-лӀӀӀӀӀ, лӀакъоу зыщыщӀр агъӀгъуащӀрӀп. СӀӀ сшъхъӀӀӀ згъӀшӀӀӀгъуагъӀр саугъӀтӀу адыгӀ шыу мы кӀуаджӀм зӀрӀдагъӀу-цуагъӀр ары. НӀмыкӀ чылӀхӀм лӀӀӀкӀым фӀгъӀхъыгъӀ мыжбо-сынхӀр ащыслӀӀгъуӀгъӀп. ГушыӀӀгъу тызфӀхъугъӀ ХъаткӀо Кяни игуапӀу кытфитотагъ а саугъӀ-тыр ежъ аригъӀшӀыгъӀу зӀрӀщы-тыр. СурӀтыр, теплӀӀу илӀӀтыр тхъапӀм тыришӀыхъи, адыгӀ скульпторӀу зигугъу ашӀырӀм фикыгъ ыкӀи кыригъӀшӀыгъ. КӀуаджӀм нахъ фӀшыгъӀу дӀсхӀм кӀаугъойи, саугъӀтым тӀфӀшт ахъщӀр кӀӀзышӀыгъӀм ратыгъ. Кяни кызӀзрӀтилуагъӀмкӀӀ, скульпторым ахъщӀр аӀихынӀу фӀӀгъӀп ышӀыгъӀ саугъӀтыр лӀӀӀкӀым зӀрӀфӀгъӀхъыгъӀм фӀшӀ, ау ежъхӀр шӀокӀыгъӀхӀп, лӀым кыинӀу ыльӀгъугъӀр кыдалытагъ.

ХъаткӀо Кяни кызӀзрӀтфитотагъӀмкӀӀ, ялӀакӀокӀӀ хӀкужыым апӀ кыкӀыжыгъагъӀр КъарбӀч ары. Ащ икӀӀӀӀцӀыкӀлоу ХъаджумарӀ илӀӀсихым итӀу кыздыри-щыжыгъагъ. А Хъаджумарым икӀалӀу Ихсан ары Кяни ятӀжы хъурӀр, ятӀ ыцӀӀр Уахъид. ХӀкужыымкӀӀ зыдӀщысыгъӀхӀ чыпӀӀр кӀалотӀжъӀу ХъаткӀом кынӀӀсыжыгъӀп, лӀӀпкӀ ӀофхӀм агъӀгъумӀкӀӀу зыхъугъӀм кыщегъӀжыагъӀу ащ бӀрӀ кӀӀӀӀӀӀӀӀӀ, ау хӀшӀыкӀӀ фызиӀу кызылӀон ӀукагъӀп.

ЯловӀ шыкӀогъӀ фестивалым кыфӀдӀгъӀзӀжъӀм кыхӀзгъӀщы сшӀоигъу тикӀӀӀӀцӀыкӀухӀр анӀхъ дӀгъоу кӀӀмышхъагъӀхӀм, анӀхъ дӀеу зӀрӀщымытыгъӀхӀр. Абхъазым, Темыр Осетим, Дагъыстан, ГрузиӀм, ТӀркуем ащыщ кӀӀэшхокӀо ансамблӀхӀу кавказ лӀӀпкӀхӀм якъа-

НӀтхъо КубрӀ.

шӀохӀр кӀӀзышӀыхӀрӀр ащ хӀлӀжыагъӀхӀ. Фестивалыр окӀофӀ сигъусагъ тӀунӀкӀошӀу, абдзӀхӀ кӀалӀу ХъӀпӀе ТасимӀ. «АдыгӀ ансамблӀм иномер аужырӀу агъу-цу хъугъӀ, сьда пӀомӀ адыгӀхӀм якъашӀо еплӀынхӀу ары мыщ чӀӀсхӀм янахыбӀр кыз-кӀаӀорӀр, ахӀр кызышӀгорӀ ужом чӀӀкӀыжыыхъ», — кыси-луагъ ТасимӀ. АрӀу зӀрӀщытыр сшӀошъ хъуагъӀ тиансамблӀ псӀӀӀуми аужу сценӀм кызытырагъахӀм ыкӀи ӀӀгу лӀӀшӀу кӀа-зӀрӀфӀтеохӀрӀр зыслӀӀгъум.

БурсӀ игъунапкӀӀу щыт кӀӀлӀ цыкӀлоу Нюлифер тыкыз-кӀожым, НӀгъой Яшар игъунӀгъоу псӀӀурӀ НӀтхъо КубрӀ дӀжъ тӀӀӀӀӀгъагъ. НӀтхъо КубрӀ илӀӀс 82-рӀ ыныбжъ, осетин бзыл-фыгъ, ау адыгӀ ныс. АдыгабзӀр ешӀӀ, гушыӀӀ заулӀхӀр кӀеӀо-шухъ.

— ТӀркуем тятӀжъ-тянӀжъхӀр кызыӀӀӀожыхӀм, — кытфӀлуатӀ КубрӀм, — адыгӀ кӀоджӀ тӀо-кӀиплӀ зӀпӀӀӀӀӀу тӀысыгъагъ, осетин кӀоджищ ныӀӀӀп ахӀм аголыгъӀр.

НатхӀомӀ якӀалӀ нӀлуасӀ зыфӀхъум адыгабзи тыркубзи КубрӀм ышӀӀӀтыгъӀп, ау шӀу-лӀӀӀӀуныгъӀ фӀбагъӀу азыфагу илӀы хъугъӀм ыбзӀкӀӀ зӀдӀгушы-ӀӀнхӀ альӀкӀыштыгъӀ. ЯнӀ-ятӀхӀр фӀӀгъӀхӀп адыгӀм дагъӀкӀо-нӀу, зыщыщ лӀӀпкӀым хагъадӀ ашӀоигъуагъ, ау ныбжыкӀӀу шӀульӀгъум рихыжыагъӀм зыфаер кыдӀхъгъ, ежъ кыхи-хыгъӀ адыгӀлӀым дӀмыкӀлоу уцугъӀп. «ХабзӀм хӀлӀыгъӀп, ау сипш хъунӀу щытыр кӀаӀуи ся-нӀ-сӀӀӀхӀм кӀадӀгушылагъ, ары мыхъугъӀмӀ сьдагъӀӀоштыгъӀп. Ащ гуфӀбагъӀу фӀсшӀыгъӀм сепцӀыжыгъӀп, — кӀӀлуатӀ КубрӀм. — ТишӀн-хабзӀхӀр зӀфӀдӀхъ: цыфыгъӀ тхӀлӀыныр, уишхъӀгъусӀ, узӀхъагъӀхӀм уащыкӀытӀныр, ухъупхъӀныр. А зӀкӀӀми сӀ сафӀгъӀсӀгъахӀу щытыгъӀти, зи кыин слӀӀгъугъӀп. АдыгӀхӀр сӀ шӀу дӀдӀ сӀлӀӀгъухъ, ахӀм сазӀрӀхъагъӀм сырыкӀӀ-гъоужӀу уахътӀ кысӀӀӀгъӀп. Ау «Сьда етшӀӀжыштыр адыгӀ хӀабзӀм, адыгагъӀм, адыгабзӀр тӀу-мылӀми тыщӀӀшӀуштыр» зыӀохӀрӀр нахыбӀ мӀхъухъшъ, сӀтӀы-сышъ сӀгъы. Еоой, адыгӀхӀр, сьдӀуи ТӀркуем шъуиунӀхъухъи, сьдӀуи шъуилӀӀпкӀ насыпӀнчӀӀ дӀдӀ...»

А гушыӀӀхӀр кызыӀӀӀӀӀ ужом КубрӀм ынӀӀсхӀр кӀӀӀӀӀӀӀӀ, тӀӀӀӀӀӀ щыси кыпиӀдзӀжыгъ: «ОсетинхӀри екӀуадӀхъ ТӀркуем

адыгӀмӀ афӀдӀу, ахӀм ясӀуагъ мылькышхуи зӀлуагъӀкӀӀн зӀра-лӀӀкӀыштыр, ахъшӀми щымы-кӀӀӀхӀу зӀрӀщыӀӀшӀуштыр, ау хӀабзӀр зычӀанӀкӀӀ зӀрамыгъоты-жыштыр, лӀӀпкӀыр зӀрӀкӀоды-жыштыр».

КубрӀм икӀалӀхӀр бизнесым пылӀыхъ, зӀтегъӀпсыхъагъӀу шы-ӀӀхъ, ау, ежъ зӀрилоу, адыгабзӀр чӀанӀ, кӀагурӀӀоми, кӀалошӀурӀр ялӀӀпкыбзӀкӀӀ мӀкӀӀ дӀд.

Осетин бзылӀфыгъӀр адыгӀ пщынӀм дӀхӀ дӀдӀу кызӀзрӀорӀр кыталуагъ, ау ыш идунай зы-хъожыгъӀм мӀзӀ заулӀ нахъ те-мышӀлагъӀу щытыгъи, ащ кытфы-ригъӀлуагъӀп.

ГухӀкӀӀу ныом иӀр адыгӀ лӀӀп-кыым зӀрӀфӀгъӀзӀагъӀм, адыгӀхӀр шӀӀӀпсӀӀодыхъу кызӀзрӀтилуа-гъӀм лӀӀшӀу тыхагъӀгъупшысы-хъагъӀу бӀрӀ тыхӀтыгъ. ТишӀн-хабзӀхӀм, тикӀультурӀ, тиадыгабзӀ ахӀхъорӀп, мафӀ кӀӀсӀи ащӀкӀӀ, лӀӀшӀу тызӀхӀацӀыцӀӀ лӀӀпкӀ ин-хӀм, тыдӀ тышыӀӀми, ахӀм та-хӀкӀуадӀ, яшӀӀнхӀр нахъ кӀӀтӀш-тӀхъ, яфӀмӀ-бжыӀм лӀӀш дӀдӀу кытӀтӀхъӀ. Ащ зӀрӀтфӀлӀӀӀӀу тыпӀуцужыӀн фае, арымырмӀ кытӀхъулӀӀштыр гъӀнӀфагъӀ: мыхӀр адыгӀхӀкӀыхъ алоу ты-кӀӀӀнжышты. УахътӀ тешӀӀмӀ, ари аӀожыштыӀп. БурсӀ хӀасӀм щылӀжъӀрӀ ПӀрӀӀныкӀо Фередун, ащ игупшысӀгъухӀр тилӀӀпкӀ кӀӀгъӀӀӀнжыгъӀӀым, зӀхӀхъа-жыӀн гъогуӀм тӀзышӀхӀрӀм ащы-щыхъ.

Фередун ТӀркуем ит кӀуа-джӀу ПчыхъалӀыкӀуае щыщ. ПчыхъалӀыкӀуае, ХъальӀкӀуае, ОчӀӀпшые, ЩынӀджые, ТӀхъутӀ-мыкӀуае ыкӀи БжыхъӀкӀуае зы кой мӀхъухъ, ащыпсӀухӀрӀр бжъ-дыгъухъ. АхӀри хымышӀӀхӀмкӀӀ ыкӀи чӀӀӀӀӀӀхӀмкӀӀ зӀтефыжыгъӀхъ. ПӀрӀӀныкӀом кызӀзрилуа-гъӀмкӀӀ, якъуаджӀ адыгӀ унӀгъуи-шӀӀм кӀӀхъу шӀӀпсӀу. АхӀр на-хыбӀрӀмкӀӀ чыгум илӀжыӀн пылӀыхъ. Коцыр, тыгъӀгъазӀр, чыплӀыр, пынджыр кӀагъӀкӀыхъ, яхӀатӀхӀри хӀтӀрыкӀӀхӀмкӀӀ баихъ. Ежъ Фередун ыныбжыкӀӀ илӀӀс шӀӀӀныкӀом кӀӀхъугъ, адыгабзӀ-кӀӀ дӀгъу дӀдӀу мӀгушыӀӀ. ТызӀ-рӀщигъӀгъӀзӀагъӀмкӀӀ, илӀӀгъухъ-ми адыгабзӀр алулӀ, ау нахъ ныбжыкӀӀхӀу кӀӀӀшӀхӀхӀм адӀ-сы хъугъӀм ар ащӀгъупшӀ. Ащ фӀшӀ илӀӀс 20-м кӀӀхъугъӀу я

АдыгӀ хӀасӀ адыгабзӀм ныбжы-кӀӀхӀр щыфырагъаджӀхъ, ахӀр тыркумӀ ахӀмыкӀӀӀдӀнхӀм лӀӀ-шӀу дӀлажъӀхъ.

— ТихасӀхӀр ТӀркуе кӀӀра-лыгъом илӀшхъӀетӀгъӀм зӀрадӀ-лажъӀхӀрӀр сшӀомакӀ, — кытфӀлуатӀ ПӀрӀӀныкӀом. — АнӀхъ диаспорӀ инӀу, миллион пчӀагъӀ хъоу ТӀркуем исыр адыгӀхӀр арымӀ, ахӀм ялӀӀпкӀӀгъухӀр зы-щыпсӀурӀ хӀкужыр УрысыӀм итмӀ, сьда тӀ урыс посольствӀм тызыкӀыдӀмылӀжъӀн фаер? КӀӀ-кӀожыӀн закъор арӀп, гумӀкӀы-гъоу тыздӀлӀжъӀн фаеу шыӀӀр

ПӀрӀӀныкӀо Фередун.

гъуӀнӀнчъ. Ащ хӀхъӀхъ тызӀре-джӀшт тхылӀхӀм якъыдӀгъӀкӀы-ни, паспортхӀм якъыдӀхъыни, нӀмыкӀхӀри. Адыгеим иунивер-ситетхӀм ыпкӀӀ амытӀу тикӀӀӀлӀ нӀбгырӀ 70-рӀ ащӀдӀжӀнхӀу амал шыӀӀ зӀрӀхъугъӀр дӀгъу дӀд. Ари тшӀомакӀ тӀ, ау а тӀӀкӀури мош фӀдиз адыгӀ миллион пчӀагъӀ зӀрыс кӀӀралыгъом идгъуатӀрӀп. Ар зытӀхъухъӀрӀри тӀшӀӀ. ТикӀӀӀӀӀхӀр фӀмыӀхӀкӀӀ арӀп хӀку-жыӀм шӀеджӀнхӀу е агъӀзӀжы-нӀу. КӀаӀзӀрӀпӀгъоӀкӀыхӀрӀми мӀ-хъӀнӀ цыкӀлоп ныла илӀр? Ау щытми, аужырӀ илӀӀсхӀм нахъ тызӀхӀахъӀу, тигумӀкӀыгъоӀхӀр тызӀгъусӀхӀу зӀшӀӀтхъӀхъ хъу-гъӀшъ, тыгу дгъӀӀкӀодырӀп. ЛӀӀпкӀ гумӀкӀӀ зилӀ цыфхӀр тигъогогъухъ, ахӀр арых адыгӀхӀр кӀӀӀнжыӀнхӀм фӀӀорышӀӀхӀрӀр.

ДӀРБЗ Тимур.

МыекъуанӀ — ТӀркуер — МыекъуанӀ.

ХъаткӀо Кяни аригъӀшӀыгъӀ саугъӀтым адыгӀхӀр кӀӀлӀырытыхъ.

НӀтхъо КубрӀ ыкӀхӀхӀмрӀ инхъорӀлӀфхӀмрӀ.

Плъэгъурэм къэбгъээзэжьиным уфещэ

— Сисэнэхьат сшогъэшІэ-
гъон, — еІо Хьатикъое Куджа-
нэ. — ПсэолъэшІэу сыщыт,
унэхэр сэгъэцкІэжьи. Цыф-
хэм шІу афэсшІэн, згъэгущІон-
хэ сэлъэкІы. Унэр къабзэу, зэ-
тегъэпсыхьагъэу уисыным мэ-
хьэнэ ин иІ.

— **ХьакІэ къыпфакІо-
мэ уукІытэжьищтэп,
нэгущІоу упэгъокІыщт.**

— Ары. Унэр тэрэзэу зэкІэ-
шІыхьагъэу къабзэм цыфым
ипсауныгъи пытэщт.

— **Куджан, апэрэу
Адыгэ Республикэм
укъэкІуагъ. Хэта узылу-
кІагъэр?**

— Тикъуаджэ къышхьу-
гъэу Мыекъуапэ къэзыгъээз-
жьи гъэм Бгъэнэ Алий ащыщ.
Сшынахьжьи фэдэу къыс-
пэгъокІыгъ, сыригъэблэгъагъ.
Ацумыжъ Айбеки Кфар-Камэ
къышхьуагъ, Мыекъуапэ къэ-
кІожьи гъэу щэпсэу, шІукІэ
сехъуапсэ.

— **Айбек футбол ешІэ-
щтыгъ, адыгэ ордэжр
къылощтыгъэх. Даурмэ
япшашъэу Нурыет
шъхьэгъусэ къызыфэ-
хъум нысащэм сыщы-
лагъ.**

— Тикъуаджэ щыщ кІалэр
хэкум къэкІожьи, инасып зэрэ-
жыгъыгъэм фэшІ сыгу къыз-
делэу сыфэгущІоагъ. Ар унэ-
гъо дэгъу зыщапІугъэр. Ятэу
Налщыки сэшІэ.

— **Тиреспубликэ
зэбгъэлъэгъунэу игъо
уифагъа?**

— ТилІакъокІэ Хьатикъуае-
мэ сащыщ. Ащ фэшІ къуаджэу
Хьатикъуае сыщылагъ, цыфмэ
саІукІагъ. Адыгэ Республикэр
зыщыпсэурэ чІыгур бэшхо мы-
хъум, псынклэу зэбгъэлъэгъун
плъэкІыщтэп.

— **Сыда арэуштэу зы-
кланІорэр?**

— Адыгеим къыгъэгъунэрэ
чІыгур бай дэдэу щыт, чІыо-
псыр дахэ. Плъэгъурэр гум
иуубытэным пае умыгуІэу зы-
уплхьан фае. Къушхьэхэр,
псыхьохэр, мэххэр — ахэр
гушыІэ къодыекІэ къысфэлэ-
тэщтхэп.

— **Ансамблэ цІэрыІо-
хэу «Ислъамьер»,
«Налмэсыр», тиартист-
хэу Нэхэе Тэмарэ, Гъо-
нэжыкыо Аскэр, Нэ-
чэс Анжеликэ, Лы-
бзыу Аслъанэ, нэмыкІ-
хэри Израиль шыла-
гъэх. Ахэр плъэгъугъэ-
хэба?**

— Яконцертхэм тигуапэу
тыплыгъ, дискхэм атыратха-
гъэхэу тикъоджэдэхэр яплыхь.
Арэуштэу тызэрээлхьІорэм

**Израиль иадыгэ къуаджэу Кфар-Камэ Хьатикъое
Куджанэ щапІугъ. КІэлэ ныбжыкІэр апэрэу ти-
республикэ къэкІуагъэми, нэІуасэ зыфэхьугъэр
макІэп. Лъэпкъ музейм, къэлэ паркым, республикэ
стадионым ащылагъ. Израиль кыкІыжьи гъэ ти-
лъэпкъэгъухэр зэригъэлъэгъугъэх.**

сегъэгущІо. Нурбий, уиупчІэ
гупшысэу хэлъыр къызгуры-
Іуагъ. Адыгэ Республикэр нахь
дэгъоу зэдгъэшІэным пае ис-
кусствэм иамалхэри дгъэф-
дэнхэ фае. Тафэраз Адыгеим
иартистхэм.

— **Къэбэртэе-Бэлъкъа-
рым, Къэрэщэе-Щэр-
джэсым яартистхэри
къышхьуфэкІохэба?**

— Ахэри тыхьэкІэ лъапІэх.
ЯкъашхьохэмкІэ, яорэдхэмкІэ
тагъэгущІо.

— **Мыекъуапэ укыизэ-
клэм цыфмэ уадэгъу-
щыІэзэ анахъэу уналэ
зытебдзагъэр къыта-
Іоба.**

— Цыфхэр гъэшІэгъоныхь.
ЯзэхэтыкІэ сызыІепещэ. Адыга-
бзэкІэ Мыекъуапэ щыгушыІэ-
хэу къалэм иурам шъхьалэ ти-
лъэпкъэгъухэр бэрэ шысэлъэ-
гъух.

— **АдыгабзэкІэ ори
дэгъоу огушыІэ.**

— Тикъуаджэ щызэгъэшІэ-
гъэ адыгабзэр ары гъогу сы-
тезыщэрэр, цыфмэ сахэзыщэ-
рэр. АдыгабзэкІэ сызэрэгъу-
щыІэрэм фэдэу сигупшысэхэр
къысІотыкІэхэзэ, тыбзэкІэ сы-
тхэн, седжэн зэрэсымылгъэ-
кІырэр сыгу къео.

— **Адыгабзэм мэхъа-
нэу ептырэм зыкыІэ-
тыгъэу къыпщэхъау?**

титарихъ къызыщагъэлъэгъо-
рэ музейхэр адэтых. Дэгъуба
зэпхыныгъэхэр адэтшІэу тызэ-
дэлажэмэ? Тарихъ пкыгъо-
хэмкІэ тызэхъожьын тлъэкІын-
кІи пшІэхэщтэп.

— **Алий, Тэу Аслъан
къыІорэм деогъашта?**

— Іофыгъо дэгъу ащ къы-
Іэтырэр. Макъэ язгъэІушт,
джэуапыр «Адыгэ макъэм»
къыхиутыщтэу тэгугъэ.

— **Куджан, гъогу чы-
жэ техьэрэм псынклэу
ядэжэ ыгъээзэжьи рэп.
Шым утесы пшІоигъоу
гупшысэ горэ къепщэ-
жъэгъагъ...**

— Алийрэ сэрырэ ащ тыте-
гушылагъ. Шым утесэу, мэзым
ухэтэу тичІыопсэ зэбгъэлъэгъу-
ным имэхьанэ тэр-тэрэу ты-
уплэкІу тшІоигъу. Шым тесэу
ичІыгу къэзыкІухьэрэм на-
хьыбэ ылъэгъоу Тэу Аслъан
къытиІуагъ.

— **Хьатикъуае ушылагъ.
Псыхьо чъэрэу Шъхъа-
гуащэ инэпкъ утетэу
плъэгъугъэр макІэп.
Къушхьэхэри дахэх,
ау ар пфיקъушта?**

— Къэбэртэе-Бэлъкъарым,
Къэрэщэе-Щэрджэсым ячІы-
гухэр зэзгъэлъэгъуштых. Ти-
лъэпкъэгъумэ ящыІакІэ нахьы-
шІоу зыщызгъэгъозэщт.

— **СызыгъэгумэкІырэ
упчІэр къыосымытэу
тизэдэгущыІэгъу ты-
ухынэу сыфаеп.**

— Къалоба. Ащ сыкъежэми
пшІэрэп.

— **ХьакІэу укыизэрэ-
кІуагъэр дэгъу. Адыгэ
Республикэм ушыпсэу-
нэу укъэкІожьи пшІо-
игъоба? УкІэгъожьи-
рэба нахь жыІоу ти-
чІыгу идэхагъэ зэрээ-
мыгъэлъэгъугъэм
фэшІ?**

— Гум зимыІэгъу нэр чанэу
плъэрэп. Адыгеим сыкъэмы-
кІоу зэуахтэр сІэкІэкІыгъэу
сэлъыгъ. Мыщ фэдэ чІыгу дахэ
тильэпкъэгъухэр щэпсэхэми
сшІагъэп. Мыекъуапэ сыдэсы-
нэу сыкъэкІожьынэу, Ацумыжъ
Айбек фэдэу адыгэ пшъашъэ
къышхьысшэнэу сыфай. Ахь-
щэм, мылкъум уафэбанэкІэ
унагъо умышІэн плъэкІыщт.
Уильэпкъ игумэкІ ори уигу-
мэкІэу упсэуныр нахьышІу.

— **Куджан, хьаркІэ хэ-
кум ичІыгу къеблэ-
гъэжэ, насып щыгъот.**

— Тхъаугегъэпсэу.

Сурэтым итхэр: **Бгъэнэ
Алий, Хьатикъое Куджан,
Тэу Аслъан.**

ЕМТИЛЬ Нурбий.

Шуагъэ къэзытырэ Іофтхьабз

Адыгэ Республикэм
ианыхь район инхэм ащыщ
Тэхьутэмыкъое районыр,
инагъэкІи цыф пчъагъэу
щыпсэхэрэмкІи тиреспу-
бликэ ящэнэрэ чІыпІэр ше-
убыты. Арышъ, районым
Іофыгъоу илгыр бэ, ахэр
зэрээшІуахыщт шІыкІэ-
хэм, амалэу къыхахыщт-
хэм, ІэпыІэгъоу къызфа-
гъэхьуштхэм район адми-
нистрациер ягупшысэ, хэ-
кІыпІэхэм алъэхъу. Райо-
ным ипашэхэм анахь шуа-
гъэ къэзытэу агъэфедэрэ-
мэ ащыщ къоджэ ыкІи по-
селкэ псэупІэхэм ашашы-
рэ цыф зэхыхьэхэр. Ахэм
афэдэхэр гъэрэкІуи мыгъи
псэупІэхэм ащызэхашъхэ,
цыфыбэхэр ахэлажэхэ.

Район гупчэм пІудзы-
гъэ псэупІэхэм къарыкІын-
хэщт, районым ипашэхэм
залуагъэкІэнэу амал зимы-
Іэхэр шыІэх. Ахэр анахьэу
нэжъ-Іужьхэр, сэкъатхэр,
транспорт зимыІэхэр арых.
Ар къагурэІо ыпшъэкІэ
щыІэ пашэхэм ыкІи Іофыр
нахь ІэшІэх ашІы: ежхэр
цыфхэм аджэ макІох,
Іофыгъохэр зэрээшІуа-
хыщтхэм здегупшысэх,
ащыщхэр чІыпІэмэ ащы-
зэхыхьэх.

Сыд фэдэ Іофыгъоха
псэупІэмэ адэхэр анахь
зыгъэгумэкІыхэрэр? Ахэр
мыщ фэдэх: псэупІэхэр зэ-
зыпхьэр гъогухэм язытет,
чІыгу реформэр, къэра-
лыгъо кадастрэ учетым
чІыгу Іахьхэр хэгъэуцо-
гъэнхэр, санитарием ылъэ-
ныкыокІэ псэупІэхэм язы-
тет, хэкІитэкъупІэхэм язэ-
гъэфэн, тамбэхэр зыпкъ
игъэуцогъэнхэр.

Анахь Іофыгъуабэ зы-
дэлхэр къэлэ гъэпсы-
кІэ зиІэхэ Яблоновскэ
ыкІи Инэм поселкэхэр
арых. Мыхэр псэупІэ
иных: Яблоновскэм унэ-
гъо минибгъум къыдафэу
дэс, цыфэу шыпсэурэр
25060-рэ мэхъу. Инэми
унэгъо минихьм къехъу
дэс, цыфэу шыпсэурэр
мин 18-м къехъу. Мы по-
селкэхэм апэ дэдэу цыф
зэхыхьэхэр ащызэхашэ-
гъагъэх. ПсэупІэ пэпчэ
Іофыгъоу дэлхэр зэфэдэ
хьазырых: чІыгум иІоф,
къэбзэныгъэр, гъогухэм,
зашьохэрэ псым язытет,
былым гъорыкІохэр, куль-
турэ шыІакІэр. Пшызэ Іу-
шъо е ащ пэблагъэу шыс-
хэр тамбэмэ язытет, гъо-
гухэр зэрэдэйхэм агъэ-
гумэкІых. Ахэм ащыщых
Козэт, Яблоновскэр, Бжы-
хьэкъоежытэр, Афыпсытэ,
Хьаштыку, Псэйттыку. Гъо-
гухэм язытет зэкІэ псэу-
пІэмэ адэхэр егъэгумэ-
кІых.

Цыф зэхыхьэхэм ахэла-
жэхь районым ипашэхэр,
депутатхэр, правэухьумэ-
Іо органхэм ыкІи обще-
ственнэ организациехэм
яллыкІохэр.

ХЪУШТ Цэбан.

ГЪЭСЭПЭТХЫДЭХЭР

Шъыпкъагъэм
сыдигъуи
шъурыгъуаз

Тхылъу «Непэрэ гэсэпэтхыдэхэр» зыфилоу Роберт Элиас кыдыгъэ-кыгъэм щызэхъугъоегъэ гэсэпэтхыдэхэм ащыщ пэпчъ щыцэныгъэм тызшыцкыгъэрэ йофыгъо зэмалъужыгъохэр кышхьелотыкы. ЗэкӀ ахэм зишӀуагъэ кытэкӀырэ гупшысэ мэхъанэу ахэлӀыр тишӀэжъ егъэшӀэрэу кыхъанэ тӀомэ хэукъоныгъэ хъунэп. Тыкъэзыуцухьэрэ дунаими, тэры шъыпкъэми еплъыкӀэу афытиӀэр нахъ куу ашӀызэ, а гэсэпэтхыдэхэр тыхэукъоныгъэхэмрэ тыззутэкӀырэ акъылынчӀагъэхэмрэ шыдгъэзыменхэмкӀэ яшӀуагъэ кытэкӀы, ащ дакӀоу зэкӀэ кызылгъызыубытыгъэр ТхьэкӀэ е ШулъэгъукӀэ заджэхэрэм щыцӀахъуу тызэрэщытыр зэхытагъэшӀыкы.

— Хэгъэунэфыкыгъэн фаер: тэщ фэдэхуу дунаим кыптехъухьагъэхэр — ахэм ятеплъэ-луплъэ е яшэн-зекӀуакӀэ ямылгытыгъэу, шӀу тлӀэгъунхэм зыфэтжыгъэгъас, — ыӀозэ кызырэтэджэрэр ары авторыр. Джащыгъур ары нылӀп тэ шъхафит шъыпкъэ тыхъун зытӀгъэкӀыштыр, — еӀо ащ. — Шъыпкъагъэм сыдигъуи рыгъозэрэ гъэзетеджэ-тхылъеджэ жугъэмэ мы тхылъыр къашхьэпэнэу тэгугъэ.

Мэлхэм адапӀугъэ
аслъаныр

КыфэхъугъэкӀэ аслъанщырыр кыгъоу зэгорэм аслъан анэр шакӀо кӀуагъэ. МэлӀахъогъоу рифыжагъэм зэкӀигъэпшыкыгъэгъэ аслъан анэр чыжъуу зэлъэм, хэукъуагъэу кычӀэ-кычӀын, кышхьэ цӀэкӀэ лъагэм зыпгъэнэн ымылгъэкӀэу, ефэхӀи зэозапсэу ыукыгъэ.

Арыти, аслъан щырыр мэлӀахъогъум кыхъанэу хъугъэ ыкӀи шьынэхэм ахэтэу адапӀугъэ. Илъэхэр зэкӀэ-лъыкӀуагъэх, мо щырыр аслъан кӀо-чӀэшхо хъугъэ, ау ежым мэлкӀэ зилъэгъыштыгъэ, мэл шъыпкъэм фэдэу йоштыгъэ, адрэ псэушхьэхэм ащыщынэщтыгъэ.

Мафэ горэм Іахъогъум нэмыкӀ аслъан кытебзнагъ. Ау а аслъаным ыльгъугъэр ыгъэшӀагъо икъугъэ: Іахъогъоу рифыжагъэм хэтэу аслъан шъыпкъэу мэлӀым фэдэу йорэр, иакъыл имыежым фэдэу кыпшӀуигъэшӀэу, ауж зыкырымьганэу ышхьэ кы-зэригъэнэжыштым кӀэгъуыштыгъэ. Арыти, аслъанэу Іахъогъум тебнагъэр мо аслъан къэрабгъэм кӀахы еупчӀыгъэ: «Сыд о мыхэм ахэпшӀы-хьэрэр? Сыд пае делэгъэ зекӀуакӀэхэр кыпшафэхэрэ? Сыда зыпкъ кыкы-гъэр о аслъан хьэкӀэ-кьокӀэ лъэшым мэл къэрэбгъэ акъылынчӀэхэм афэдэу узекӀононэр? Сыда кыохъулӀэгъэ шъыпкъэр? УзекӀуакӀэ пае о уукы-тэн фае!»

Аслъан шъэбэ укытапхэм кыри-гъагъ еупчӀыгъэм зытет шъыпкъэмкӀэ ар зэрэмӀыр, янэ-ятэхэм йоным зэрэфагъэсагъэр. ЗэкӀэ псэ зыпыт псэушхьэхэм япый мэхъаджэхуу аслъанхэр кыызатэбанэхэкӀэ, амалэу иӀэмкӀэ зыкырымьгъэубытэу алӀкӀэ-кычӀын зэрэфаер.

Мыщ дэжым хьэкӀэ-къуакӀэм аслъан щтапхэр псыхьом рицалӀи зэрэмымӀыр, ар аслъан шъыпкъэу зэрэщытыр псыкышбӀом кызырэтешчырэр ригъэлъэгъугъэ. Джащыгъур ары аслъаным «ынэхэр кызыплъэжыгъэгъэхэр». Ащ кышхьэгъагъэу ыпӀкӀэ гу зылымьтэщтыгъэ гушхуагъэрэ, лыхъужыныгъэрэ, кӀуачӀэрэ зэрэ-хэлъхэр кыгурыуагъэ.

ЗэкӀэми аслъан щтапхэм тыфэд. Мафэ къэси тизекӀуакӀэхэмкӀэ тызыфэдэр хэт? Ренэу тэтхъаусыхэ, зыгорэм тышӀэщынэ зыпыт, ишыкӀагъэми имыщыкӀагъэми тыгу кӀэшӀагъэ, тэгумэ-кычӀы, гузэжогъу тыхэт. Тигушхогъэ-лъэшыгъэ икьэкӀуапӀэу, зэкӀэ зыкӀуа-чӀэ кыхьыштыгъэ, узыплъэшын умылгъэкыштыр къарыуоу тхэлъым ишыха-тыр аслъаныр ары. Гушхьэхэлъжы-гъэмкӀэ тызыгъасэхуу, дин шӀошъ-хъуныгъэр кытхэзылгъэхэрэ цы-

фышхохэр кызыкылтфэкӀуагъэхэр аслъаным тыфэдэу тызэрэгъэпсыгъэм ишъыпкъагъэ, джащ фэдэу джы кызы-нэсыгъэм тымыгъэфедэгъэ гушхьэлэ-жыгъэ кӀуачӀэмрэ гушхуагъэмрэ зэрэт-хэлъхэр кыдгурылонэу ары.

Джащ фэдэ къабзэу тэри типшъэ-рылгыр тызыфэдэ шъыпкъэр икьоу зэрэтымышӀэрэм кыхэкӀэу, тызылэ-кӀэзыубытэрэ шынэныр зыхэдгъэзы-жычын, гушхьэхэлъжыгъэ шӀуагъэхэр зэрэтхэлъхэр зэхэтшӀэнхэр ары.

Амыгъэрэзэгъэ
сэхьутэр

Дин сэнэхьатыр куоу зылэ кызы-гъэхъан зыгу хэлъэу ыуж ихьагъэр зэрэрагъэджэрэ шыкӀэм ымыгъэразэу езыгъэджэрэ молэм дэжъ кӀуи рилуагъэ: «Мары илъэсипшӀ хъугъэу кызырэт-фӀепӀуатэрэм тетэу седжэ нахъ мы-шӀэми, сишӀэныгъэ хъхъуагъэу кыс-шӀошӀырӀэп. НэмыкӀ шыкӀэ-еджакӀэ-кӀэ сыгъасэба дин йофым нахъ куоу хэшӀыкӀ фысипӀэ сыхъуным пае».

Молэр рэхьатэу, шъабэу йушхьы-пцӀыкӀи, сэхьутэр ыуж ригъэуцуи, псыхьом ышагъ. Сэхьутэр гумэкӀым хэтыгъ, шӀэныгъэ куухэр зэригъэгъо-тын езыгъэлъэкыштыр амалыкӀэм шӀэ-хуу нӀуласэ фашӀыным кӀэгъуыштыгъэ.

НӀобгыритӀур псынӀпкъым кызы-Іохъэхэм, молэм зыфигъази сэхьутэм рилуагъэ: «Джы о пшӀэн фаер псым зытеууӀубэнышъ, ащ упхырыплъэу, куоу ухӀэплъэныр ары». Сэхьутэм кыраӀуагъэр зешӀэм, молэм йитӀуакӀэ ащ ышхьэ тӀеуныкӀи псычӀэгъым та-кыкӀэ псэурэ кычӀырымьгъэхьыжъуу цылыгъыгъэ. Сэхьутэр лъэшэу гуӀэ-щтыгъэ зыкылӀэкиутмэ шӀоигъоу, ау молэм ар пытэу ылыгъыгъэ.

Ау мары молэм сэхьутэм ышхьэ ытӀушхьыжы, адырэр лъэшэу хъэ-баозэ жы кышхуу ригъэжыжыгъэ. КырашӀагъэр зыфихьыштыр кыгу-рымылоу ынэхэр бырылгъэу сэхьутэр молэм йулгыхьэщтыгъэ. Молэр мы-гумэкӀыхуу кьеупчӀыгъэ: «Сыд узэгъу-пшысэщтыгъэр пшхьэ къэсымы-тӀупшӀэу псычӀэгъым шысыгъэ зы-хъум?» ЗэрэфӀэгъэкӀэу жы куоу зы-ІуишӀэзэ, сэхьутэм джэуап кыты-жыгъэ: «Ащ укыкӀэупчӀэжъа, сшхьэ псым кыхъэхьыжынышъ, икьоу жы кызырэтешчытыр арба». Джащыгъум молэр джыри сэхьутэм еупчӀыгъэ: «НэмыкӀ гупшысэ гори пшхьэ кы-мыхьагъэуи? НэмыкӀ шӀоигъоныгъэ гори?»

— Хъау, пшӀошъ гъэхуу, — кыты-жыгъэ сэхьутэм джэуап. — Сыд фэдэ нэмыкӀ шӀоигъоныгъа сшхьэ кы-хъан ыльгъэкыштыгъэр? Сшхьэ псым кыхъэсэрэхьыжы, псаоу сыкъэрэнэ-жы ары нылӀп сызыфӀэгъэр, сызэ-гупшысэщтыгъэр.

— Ащыгъум кыысӀоштым кьэ-дӀэу, — кыриӀуагъ молэм. — Джащ фэдэу нэмыкӀ гупшысэ-шӀоигъоныгъэ гори пшхьэ кымыгъахъуу, шӀэныгъэ зэрэбгъэгъыотыштым шӀэхуу упы-мылгъ зыхъукӀэ, джащыгъум а узы-кӀэхъононэр шӀэныгъэ куухэр кып-ІӀэкӀхьащтыр.

Мы гэсэпэтхыдэм зэфэхьысыжъэу фӀэпшӀын плъэкыштыр: тигушхьэ-лэжыгъэ хъабо зеришӀыр эгъэджэ-нымкӀэ шӀыкӀэ-амалэу дгъэфедэхэрэр арӀп зылытыгъэр, емьдженыгъэ-мыгъэсэнныгъэмрэ тызэтэзыӀэжэрэ шы-кӀагъэхэмрэ зыхэдгъэзыжхьэмэ зэрэт-шӀоигъом тӀуачӀэу етхыплӀэрэр ары.

Мыжъом дышъэр
кыхъэхыгъэныр

ГушыӀэу «шӀулъэгъуныгъэм» мэхъан зэфэхьысӀафхэр кырагъэтызэ агъэфедэ. Бэ а гушыӀэмкӀэ заджэхэрэр: хульфыгъэмрэ бзылгыфгъэмрэ зэфыштыкӀэу зэфыряӀэр, зегурыло-ныгъэу азыфагу илгы хьурэр, ащ зы-фшӀэхуу зэфӀенхэм е зэсэгъэ шӀэным тетэу зекӀонхэм тегъэпсыхьэгъэ шӀу-лъэгъуныгъэ кьабзэ е Дунэе Шулъэгъуныгъэм анэсыжъэу.

Шулъэгъуныгъэм икьэбзагъэ зэра-шырэ шыкӀэр насып гушӀуагъоу ащ ишӀуагъэкӀэ цыфым зэхишӀэрэр ары. «ШулъэгъуныгъэкӀэ» заджэхэрэм

ыпкъ кыкыкӀэ тэ кыин тпӀэкӀэкӀмэ, ар кызырӀэгъурылон фаер тишӀулъэ-гъуныгъэ кьабзэу тлӀыгъэн зэрэтымы-лъэкыштыр ары. Ащ хэгъэкӀуахьагъэ мэхуу мыгъэсэнныгъэр, пшхьэ ифедэ нэмыкӀ уемыгушшысэныр, зэсэгъэ-хэ шэн-зекӀуакӀэр, щынэныр, хуль-фыгъэмрэ бзылгыфгъэмрэ зэфышы-тыкӀэу зэфыряӀэхэр, ышхьэ ифедэ горэ ІӀэкӀхъаным шыгугъыныр, шӀо-мынгъоу зыгорэм ишӀоигъоныгъэ фӀэ-лорышӀэныр е нэмыкӀэр гузэхашӀэ-хэм дахьыныр. Тэ шӀулъэгъуны-гъэм тызӀэпубытыгъэ зыхъукӀэ, кы-нэу тӀӀэкӀыкӀэрэр зӀкӀэ ахэр арых кы-зыпкъырыкылэхэр.

Шулъэгъуныгъэр зыфӀэгъэдэн плъэкыштыр шӀуагъэ зыпылгъэ мы-жъо зэхэгъэчыхьагъэу чӀым кы-чӀахырым кыхаукъэбзыкӀырэ ды-шъэр ары. НэмыкӀ минералхэри ащ хэгъэкӀуахьагъэу хэлъых. ИшыкӀагъэр а мыжъо зэхэгъэчыхьагъэр лъэшэу бгъэплъыни зэхэгъэгъэкӀуахьанышъ, имыщыкӀэгъэ мыжъо «нӀэкӀхэм» ды-шъэ укьэбзыгъэр кьахэбгъэгъэкӀуа-ныр ары.

ТӀахьыл благъэхэм зэфышты-кӀэу адытиӀэхэр зыфӀэдэхэр джа ма-шӀоу тишӀулъэгъуныгъэ тыукъэбзы-нымкӀэ ІӀэпыӀэгъу кыпфӀхьэрэ шӀы-кӀэ-амалэу щытыр ары. Тэ луыз, гу-бжы, зыгорэм щышынэн, гукъао, гухӀкӀ, гужъ, кыпфӀемыштыпкъэкӀэ уегуцафӀу цыфым угӀу ебгъэн, узэрэ-щыгугъыштыгъэу ар кычӀӀэмыкы-жыным е фӀэшхьаф гузэхашӀэхэм тыгу агъэузы зыхъукӀэ, ар кызы-пкъырыкылыр тишӀулъэгъуныгъэ иягъэ кыыригъэкӀэу «кыхъэхьагъэ» хъугъэ ежым ышхьэ ифедэу мылгъу кыӀӀэкӀхъаным зэрэхьыгъышхьэрэр, ыгурэ ышхьэрэ афимытэу зыгорэм фӀлорышӀэныр, ащышынэныр. Ахэм афӀэдэ гомыхъ гузэхашӀэхэр пхӀэхэ зэрэхъугъэр зэхӀошӀэмэ, ащыгъум уишэн-зекӀуакӀэхэм ор-орэу уахэгъу-пшысыхъанымкӀэ, ахэр кьэжээнхэм лъапсэ афӀэхъугъэр зэгъэшӀэгъэным-кӀэ, зыхэгъэзыжыгъэгъэнхэмкӀэ ар тельхьэпӀэ ІэрыфӀэгъоу щыт. Джа-щыгъум тишӀулъэгъуныгъэи тидышъи тӀӀэкӀуакӀэ нэмыӀэми нахъ кьабзэ хъу-щтыр.

ТишӀулъэгъуныгъэ кьабзэ зыхъу-кӀэ, кыин тлӀэгъурӀэп, тигушхьэ-лэ-жыгъэ ишапхъэ зыфӀэдэм тегъэпсы-кыгъэу тэ тызфӀэдэ шъыпкъэр кыд-гурӀо. Джары шӀэныгъэм имэхъанэ зыхэлъыри — тишӀулъэгъуныгъэ ты-укъэбзынымрэ ар нахьышӀу тшӀы-нымрэ тадымышхьахыныр ары.

Пачыхьэмрэ
ащ ишъузитфырэ

Пачыхьэ горэм шъузитф иӀагъ. Лы хафэу, ипачыхьагъуи зэрэфаеу ыгъӀорышӀыштыгъэми, ар епӀолӀэн плъэкыштыгъэп ишхьэргъэсэхэмкӀэ: зытет шъыпкъэмкӀэ, ар цыф насы-пынчӀэу, ишъузэхэм япшыӀӀ шъып-къэу щытыгъэ. Пачыхьэм ахэр ыгъэ-дӀӀонхи, кызыфигъӀлорышӀӀэнхи ыльэкыштыгъэп. Сыд лъӀу кыфы-ряӀэу кьеолӀагъэхэми, ахэм ашӀои-гъор зӀкӀэ афишӀыштыгъэ. Сыд фӀэдэ лъэныкьокӀэ уеплгыгъэми, ежъ лӀыр ишхьэгъэусэмэ яӀофтӀэгъэ-джэхэ-шъотетэу ары зэрэщытыгъэр.

Зы шхьэгъэусэ нахъ уимыӀэми, икьун йоф кыпӀэкы. Ау шхьэгъэу-ситф уилэ зыхъукӀэ, уишыӀэныгъэ кыин зэпымыужъ мэхуу. Ауштэу зэ-хъум, пачыхьэр егушшысагъ: «Адэ зӀкӀэ хульфыгъэу унагъо зилӀэхэр яшъузэм ащӀэынэхэ? Ахэм кьахэ-кычӀын шӀуӀау зишхьэгъэусэ зыгъэд-лӀон зыӀэкӀырэ?»

Ишхьэгъэусэ иунэшъошӀэу ышхь-хьагъ имытэу хульфыгъэ ипачы-хьагъу исмэ зэригъэшӀэным пае зӀкӀэ ахэр кьагъоинхуу унашъо ышӀыгъ. ЩӀэтырэ инитӀу аригъэгъӀагъ. Зыр зишхьэгъэусэ зыгъӀлорышӀэн зыӀэ-кыхьэрэм, адрэ зымыгъӀлорышӀэ-шъухьэрэм апае. Пачыхьагъум шы-псэурэ хульфыгъэу шхьэгъэусэхэр зилӀэу кьэзэрэугъоинхэрэр зӀкӀэ зы-шъуэ зымыгъэдӀошъухьэрэм апае агъэуцугъэ щӀэтырэм чӀэзэрэгъахэ-щтыгъэх. А щӀэтырэм чӀэзэрэмыгъэ-фӀэжхъу хульфыгъэусэр чӀиз хъугъэ, ятӀонэрэ щӀэтырэр нӀэкыгъэ. Ауштэу

зэрэхъугъэм пачыхьэр тӀӀэкӀу нахъ ыгъэгупсӀыгъэ, мыхъу-зымыхъужы-кӀи ежым изакъоп зишъуэ зымы-гъэдӀошъурэр, зымыгъӀлорышӀэ-шъурэр.

Ау мыщ дэжым а щӀэтыр нӀэкым хульфыгъэ горэ чӀахъэу пачыхьэм ыльгъэгъу. ГушӀом зӀышӀагъэу ащ пӀэгъокыгъэ фӀэкъулаеу ишхьэгъэусэ ыгъӀлорышӀэн зэрилгъэкырымкӀэ фӀэ-гушӀонэу. Ащ еупчӀы: «Сыолгъэу уишъуэ бгъӀлорышӀэн зэрӀплъэкы-рэм ишъӀф кысфӀепӀотэнэу». Зэхи-хыгъэр ыгъэшӀагъоу лым джэуап пачыхьэм кыретыжы: «Шъузыр бгъӀлорышӀэн зэрӀплъэкырэр пӀуа-гъа? Сэ ар згъӀлорышӀэрӀп, ежъыр ары сызыгъӀлорышӀэрэр». Пачы-хьэм зэхихыгъэр ыгъэшӀагъоу мо лым етӀани еупчӀы: «Ащыгъум сыда мы щӀэтырэм узыфычӀэхьагъэр?» Лы насыпынчӀэм джэуап кьетыжы: «Шъузыр арыба мы щӀэтырэм сыкыс-чӀэхъанэу унашъо кысфӀэзышӀыгъэр. Зишхьэгъэусэхэм яӀордгъэзэ ху-льфыгъэхэм сахильгъонэу ар фӀэ-гъэп».

Пачыхьэм изекӀуакӀэ цыфым ишэн-шыкӀэхэр кызыпкъырыкылырэр кытфегушыхьаты. Бзылгыфигъитфыр ащ изэхэшӀитф: ІӀэшӀугъакӀэр зэрэзэ-хатшӀэрэр, тлӀэгъуныр, зэхӀхыныр, зэфыштыныр, мэр зэхэтшӀэныр ары. Цыфым иакъыл имыкьурэмэ, ащ фӀэ-диз зэхашӀэхэр ыгъэфедӀэхуу ыкӀуачӀэ кыхьыштытӀ, зэрэхъуштыр нэмыкӀ шъыпкъ: мӀфӀэ реным ишӀоигъоныгъэ зэхашӀэхэр зерафигъэцӀӀэщтыр нэмыкылырэ йоф иӀэштӀп. Сыда пӀомэ ахэм яшӀоигъоныгъэ зэпымыужыхэр: шхэныр, ешӀонон, фӀэшхьаф зыгъэ-тхъэн йофыгъохэр, зэхэшӀэн-зыгъэ-тхъэн зекӀуакӀэхэр арагъэгъотынхэм ахэр кыкӀэдэо зэпытыштыгъэх.

Джахэм кьахэкӀэу зыфӀэдэ тыху-рэр пачыхьэу ымыгъэдӀошъурэ шъузитф зилӀэр ары. Тэ ишыкӀэгъэ уахьтэм кӀуачӀэ тӀӀӀп, тыгурэ тпкъы-шӀолрэ псэухуу, разэхуу щытынхэм пае зӀкӀэ а зэхашӀэхэм яшӀоигъоны-гъэхэр ядгъэгъотынхэм тыпыл. Джа-уштыгъэу тызэсэжыгъэ зэхашӀэхэм ты-ряпшыӀӀ насыпынчӀэу тыкъэнагъ. Джащ ыпкъ кыкыкӀэ гушхьэхэлэ-жыным пылгъ цыф псэуэмэ анахъуу анаӀэ зытырагъэтырэр гузэхэшӀэ лъӀӀэкӀхэр игъорыгъозэ кызыфа-гъӀлорышӀӀэнхэм ишӀыкӀэ-амалхэр нахъ фӀэкъулаеу кызыфагъэфедӀӀхэр ары. Ауштыгъэу зыкӀашӀырэр тшхьэкӀэ а зэхашӀэхэм тафӀемыӀорышӀэу, акъы-лыгъэ хэлъэу ахэр дгъэфедӀӀхэм, зы-ІӀэныгъэм итхьагъохэр икыкӀэ щӀэ-тшӀӀӀхэм афӀшӀ.

КъэбарыпцӀыхэр
зытӀупщыштыгъэр

ПцӀэу, Іаеу шӀӀэр ефӀндым рилуа-лӀэу, имыхакъ зекӀуакӀэхэр тырилъ-хьэхэзэ, лы горэм ІӀэгъо-блӀэгъур кыкӀуахьэщтыгъэ. Ащ мафэ горэм изекӀуакӀэ шӀомытэрэзэу, кӀэгъожы-гъэу, ефӀндым дэжъ кӀуагъэ зэрӀкӀэ-гъожыгъэр рилонэу ыкӀи епсӀекӀод-шӀагъэ кыфитыгъэунэу елӀӀӀугъ. Сыд фӀэди зышынэжъ кытырилъ-хьагъэми, зи кымылхъуу зэришӀэ-щтыр рилуагъ.

ЕфӀндым а лым кыриӀуагъ ядэжъ кӀожынышъ, яунэ илгъ шхьэнтэ зауӀэ ыгъэтӀӀӀынышъ, ащ кызыцӀу арылгыр кыым щызӀобгыритӀэкъунэу. ЕфӀндым игушыӀэхэр шӀогъэшӀӀэгъо-ныгъэх нахъ мышӀэми, лым гъэцэ-кӀэгъуае кыфэхъугъэп.

КызыриӀуагъэм тетэу ыгъэцӀаки, лӀыр ефӀндым дэжъ кӀуагъэ пшъэры-лӀэу кыфитыштыгъэр зэригъэцӀагъэр рилонэу.

— Ащыгъум джы пшӀӀыштыр ары, — кыриӀуагъ ащ ефӀндым, — кӀожы, зӀкӀэ кызыцӀу иптӀэкъухьа-гъэр къэуӀгъоижъ. КысӀепӀолӀагъэм узэрэфыкӀэгъожыгъэм хъарамыгъэ зэрэхэмылгыр кызыгурӀӀо, зэхэсэ-шӀыкы нахъ мышӀэми, кызыцӀу жым хӀэптӀупщыхьагъэр къэуӀгъо-ижыын зэрэмылгъэкыштым фэдэу, уиушыӀэхэмкӀэ зэрарэу кысӀепхы-гъэр щыбгъэзыежыын плъэкыштытӀп.

*Къызыгъэхьагырыгъэр
ШӀӀӀӀӀ Мыр*

Спорт щэрыоныр.**Европэм изэнэкъокъу****Ятэрэ ыкьорэ тагъэгугъэ**

ТелефонкIэ къатыгъ. Европэм спорт щэрыонымкIэ изэнэкъокъу Сербием щэкIо. Урысыем ихэшыпыкIыгъэ командэ хэтхэу зэлукIэгъухэм ахэлажьэх Олимпиадэ джэгунхэм ячемпионэу Алифиренко Сергейрэ ащ ыкьоу Александррэ.

Илэс 20-м нэс зыныбжхэм язэнэкъокъу Александр Алифиренкэм ятIонэрэ чIыплэр къышдыдихыгъ. Урысыем ихэшыпыкIыгъэ ныбжьыкIэ командэ хэтхэу дышгъэ медалыр къыфагъэшъошагъ. А. Алифиренкэр ятэ фэдэу кIарахьомкIэ мэщэрыо. ШыкIэу «МП-8»-рыгъэцакIэзэ медалитIури къыдихыгъ.

Олимпиадэ джэгунхэм ячемпионэу Сергей Алифиренкэр хульфыгъэ хэшыпыкIыгъэ командэм рагъэблэгъагъ. Европэм изэнэкъокъу хэлажьэ. Тиспортсменхэм гъэхъагъэу ашырэм гъэзетеджэхэр щыдгъэгъозэщтых. Адыгэ Республикэм и ШВСМ Алифиренкэмэ зыцагъасэ. Олимпиадэ джэгунхэу 2012-рэ илэсым Лондон щыкIоштхэм ятэрэ ыкьорэ ахэлэжъэнхэу афэтIо.

Ацумыжъ Казбекрэ Къарэтэбэнэ Мыхьамодэрэ зэлукIэгъум хэлажьэх.

Аужырэ мэээ заулэм къыкIоцI Адыгэ КIэлэгъэджэ колледжэу Андырхъое Хъусенэ ыцIэ зыхьырэм тIогъогогъо, мыекъопэ гурыт еджапIэу N 6-м, псауныгъэр зыпкI игъэуцожьыгъэным пылъ зыгъэпсэфыпIэхэу «Эдельвейсым», «Туристым», «Мыекъуапэм», ДОСААФ-м иавтоеджапIэ, нэмыкIхэм Iэпшгъэ зэбэнынымкIэ (армспортымкIэ) спорт зэлукIэгъухэр ащызехицагъэх.

Дзэм къулыкъушIэ кIошт кIалэхэр зэнэкъокъухэм ахэлэжъэхэзэ, якъулайныгъэ хагъахъо. Республикэ ДОСААФ-м итхьаматэу Барцо Тимур къызэрэтиIуагъэу, Юрий Лысей рэхъатэу псэунэу фаеп. ШIуагъэ къэзыхьырэ Iофыгъомэ ахэлэжъэзэ, ныбжьыкIэхэр зыльгъэх.

Боевой искусствэхэмкIэ республикэм ифедерацие ипашцэу Къэлэшъэо Аскэр ныбжьыкIэу гъогу пхэндж техьагъэхэм Iофэу адишIэрэм Юрий Лысей зыщигъэгъуази, армспортымкIэ зэнэкъокъу афызехицагъ.

— МыхьомышIагъэхэр зезыхъэщтыгъэ кIалэхэр клубым щытэгъасэх, — еIо Къэлэшъэо Аскэр. — Армспортыр ашIогъэшIэгъон. КIуачIэмрэ къулайныгъэмрэ зэпхыгъэхэу спорт зэлукIэгъухэр

Физкультурным и Мафэ инэгъокI

ПСАУНЫГЪЭР

спортым щегъэпымтэ

Псауныгъэр баиныгъэ шъхъалэу Юрий Лысей ылъытэзэ, спорт зэнэкъокъухэм, зэлукIэгъу гъэшIэгъонмэ ахэлэжъэ. Теклоныгъэр къыдэпхыным фэшI апэ орорэу узытекIожьыныр пшъэрыл шъхъалэ зыфэзышIыжьырэ цыфмэ ар ащыщ. Сэкъатныгъэ илэми, лыгъэ шапхэм итэу мэпсэу. Хэгъэгъу ыкIи дунэе зэнэкъокъухэм медалэу къащыдихыгъэр, Щытху тхылъэу къыфагъэшъошагъэр бэ мэхъухэшъ, къэтлътэхэрэп. Спортыр ищылэныгъэ хэпхын умылэкIынэу зэрэпсэурэм тыкъытегушыIэзэ, зэфэхьысыжьыхэр тэшIых.

кIэгъумэ нахьышIоу ащагъэфедэнхэм фэшI алырэгъум щызэбэных. Юрий Лысей сэкъатныгъэ илэми пшIэхэштэгI ныбжьыкIэмэ армспортымкIэ язэнэкъокъу зэрэхэлэжъэрэ зыплэгъукIэ.

КIэлэгъэджэ колледжыр

АрмспортымкIэ Ю. Лысей Адыгэ Республикэм иапэрэ Президентэу Джарымэ Аслъан, гъэсэнэгъэмрэ искусствэмрэ яцыф цIэрыIохэм янэкъокъоу зэп зэрэтлэгъугъэр.

Адыгэ КIэлэгъэджэ колледжым спорт зэлукIэгъур зыщызэхаштэм

Адыгэ Республикэм ныбжьыкIэ IофыгъохэмкIэ и Комитет итхьаматэу Къарэтэбэнэ Мыхьамодэ, партиеу «Единэ Россиям» и «НыбжьыкIэ гвардие» илIыкIохэм ащыщэу Гошэкъо Анжелэ, нэмыкIхэри къышдыгъуцыIагъэх.

Спортым пIуныгъэ мэхъанэу илэм зыкъызэриIэтырэм яеплIыкIэ къыраIолагъ.

— Тутыным, шъон пытэхэм ныбжьыкIэхэр ащытухъумэнхэмкIэ Юрий Лысей фэдэ цыфмэ нахьыбэрэ талукIэшт, — еIо Гошэкъо Анжелэ. — Армспортыр зымышIэщтыгъэ кIалэхэри пшъашгъэхэри упчIэхэр яIэхэу къытэкIуалIэх.

— «Мастер-класс» зыфиIорэр, спорт зэлукIэгъухэр лъэхъаным дештэх, — къеIуатэ Къарэтэбэнэ Мыхьамодэ. — Тызыхэт уахтэм лыгъэ щызезыхьэрэмэ Юрий Лысей ахэтэлыгъэ. Армспортым зыригъэушъомбгъу шIоигъоу кIэщакIо фэхъуи, зыщызэбэныхэрэ столыр аригъэшIыгъ. Спорт зэлукIэгъухэр зызэхышхэкIэ ныбжьыкIэхэр хэлэжъэнхэм фэшI ебгъэзынхэ е уялэIун ищыкIагъэп. КъэсIуатэрэр кIэлэгъэджэ колледжым, гурыт еджапIэхэм пчъагъэрэ ащыслэгъугъ.

Пшъашгъэм ашIогъэшIэгъон

Адыгэ КIэлэгъэджэ колледжым идиректорэу, тарихь шIэныгъэхэмкIэ докторэу Ацумыжъ Каз-

Зэнэкъокъум изэхэщакIохэм ащыщхэр.

АрмспортымкIэ пшъашгъэхэр зэнэкъокъух.

бек спорт зэнэкъокъум зэгъэпшэнхэр щышIыгъэх. Советскэ Союзым и Лыхъужьэу Андырхъое Хъусенэ ыцIэ колледжым зэрэфаусыгъэм уасэ ритызэ, Украинэм зэрэкIогъагъэм щигъэгъозагъэх.

Украинэм ипсэупIэу Дьяковэ икIэухъумэн фэзаозэ Хъ. Андырхъуаер лыхъужьэу фэхыгъэ. Украинэр джы хэгъэгъу шъхъаф хъугъэми, лыхъужьэхэр щагъэлапIэх. Ацумыжъ Казбек лъэшэу игопагъ Адыгэ Республикэм ехьылIэгъэ къэбар гъэшIэгъонхэр Дьяковэ къызэрэщакIотэгъэхэр.

Спорт зэнэкъокъумрэ патриотическэ пIуныгъэмрэ зэпхыгъэхэу зэлукIэр зэрэзэхашагъэм, ныбжьыкIэхэр ащ чанэу зэрэхэлэжъагъэхэм тагъэгъушхуагъ. Пшъэшгъэ заулэ нахь зэнэкъокъум къемыкIолIэштэу зыIоштыгъэхэр хэукъуагъэх. ЗрашIогъэшIэгъонным къыхэкIэу студентхэр зэнэкъокъум «хилгъэсагъэх». Апэрэ чIыплэр зыхьыщтыр язэрэмыгъашIэу зэбэныгъэх.

Екатерина Грешковам теклоныгъэр къыдихыгъ. Ирина Чибисовар ятIонэрэ, Светлана Пилипенкер

ящэнэрэ хъугъэх. Мамсыр Сусанэ хагъэунэфыкIырэ чIыплэхэм ащыщ къыфамыгъэшъошагъэми, иухъа-зырыныгъэ зэриуплэгъукIугъэр шIогъэшIэгъоныгъ.

Колледжым идиректорэу Ацумыжъ Казбек зэнэкъокъум еплъы-зэ, рэхъатэу щысыныр фэмылэкIыгъэу къытщыхъугъ. ЗэлукIэр зезыщэрэмэ ялгъэуи, Юрий Лысей пчэгум къырицагъ. Директорым-рэ спортым иветеранрэ яшгыпкызу

зэнэкъокъугъэх. Теклоныгъэр хэт къыдихыгъэми, уяплъынкIэ гъэшIэгъоныгъэ.

Зэнэкъокъухэр

Юрий Лысей Москва, Белоруссием ащыкIорэ дунэе зэнэкъокъухэм ахэлэжъэ, медаль къащыдимыхэу зыкIи къыхэкIырэп. Физкультурным и Мафэ фэгъэхыгъэ спорт зэлукIэгъухэу Адыгэ Республикэм щызэхаштэхэм Ю. Лысей ащытлэгъушт.

— Физкультурэмрэ спортымрэ Адыгеим шIу щалэгъух, — еIо Юрий Лысей. — Физкультурэм ишIуагъэкIэ псауныгъэр сэгъэпыгъэ. Унэм сыкъымыкIэу сыпсэуштыгъэмэ бэшIагъэу узхэм сызэлъакIуштыгъэ. Адыгэ Республикэм и Лышгъэхэу ТхьакIушынэ Аслъан спорт псэуалъэхэм япчъагъэ хэгъэхъогъэным ишгыпкызу пылъ. Ипсауныгъэ ыгъэпытэгъыгъэу IофшIэныр зэрэригъэжъэжыгъэм фэшI сыфэгъушIо.

Сурэтхэр Адыгэ КIэлэгъэджэ колледжым щыкIогъэ зэхыхъэм къышчытырахыгъэх.

Зэхэзыщагъэхэр: Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэр, иминистрэхэм я Кабинет

КъыдзыгъэкIырэр: Адыгэ Республикэм лъэпкI IофхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адырIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет
Адресыр: ур.Крестыанскэр, 236

Редактор шъхъалэр

ДЭРБЭ ТИМУР

Редактор шъхъалэм иапэрэ гуадзэр АУЛБЭ Руслъан

Редактор шъхъалэм игуадзэр — пшъэдэкIыжъ зыхьырэ секретарыр ХЪУРМЭ Хъусен

ПшъэдэкIыжъ зыхьырэ секретарыр НЭПШЭКЪУЙ Заур

Редакциер зыдэщылэр: 385000, кь. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр: приемнэр: 52-16-79,

редактор шъхъалэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44,

редактор гуадзэр-пшъэдэкIыжъ зыхьырэ секретарыр: 52-16-77.

E-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъатыгъэр:

Урысые Федерацием хэутын IофхэмкIэ, телерадиокъэтынхэмкIэ ыкIи зэлы-IэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чIыплэ гъэIоры-шIапл, ззраушыхъатыгъэ номерыр **ПИ №10-3892**

Зыщыхаутырэр

ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, кь. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

Пчъагъэр 4306

Индексхэр 52161 52162

Зак. 1991

Хэутыным узщыкIэтхэнэу щыт уахьтэр Сыхъатыр 18.00 ЗыщыкIэтхэгъэхэ уахьтэр Сыхъатыр 18.00

НэкIубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТIЫЛЪ Нурбий.